

Heltermaa sadama detailplaneeringu lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm

Nimetus: Heltermaa sadama kinnistute detailplaneeringu lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm

Tellij: Hiiumaa Vallavalitsus
Reg nr 77000424
Hiiu maakond, Hiiumaa vald, Kärddla linn, Keskväljak 5a, 92413
Tel 463 6082
E-post valitsus@hiiumaa.ee

DP koostaja: K-Projekt Aktsiaselts
Reg nr 12203754
Harju maakond, Tallinn, Kesklinna linnaosa, Ahtri tn 6a, 10151
Tel +372 6264100
E-post kprojekt@kprojekt.ee

DP juhtivkonsultant: Ülle Kadak (Ruumilise keskkonna planeerija tase 7)

KSH teostaja: LEMMA OÜ
Reg nr 11453673
Harju maakond, Tallinn, Kristiine linnaosa, Värvi tn 5, 10621
Tel +372 505 9914
E-post info@lemma.ee

KSH juhtekspert: Piret Toonpere (KMH litsents KMH0153)

Huvitatud isik: Aktsiaselts Saarte Liinid
Reg nr 10216057
Saare maakond, Saaremaa vald, Kuressaare linn, Rohu tn 5, 93819
Tel +372 453 0140
E-post info@saarteliinid.ee

Töö versioon: 16.03.2023

Sisukord

Sissejuhatus	5
2 Detailplaneeringu lähteseisukohad	6
2.1 Eesmärk, vajadus ja ülesanded.....	6
2.2 Planeeringu koostamistingimused	7
2.3 Detailplaneeringu vormistamine ja menetlus	9
2.4 Seos teiste asjakohaste planeerimisdokumentidega	10
2.4.1 Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035	10
2.4.2 Hiiu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneering.....	10
2.4.3 Hiiu maakonnaplaneering 2030+	11
2.4.4 Hiiumaa valla arengukava 2035+	11
2.4.5 Pühalepa valla Hagaste–Heltermaa piirkonna osaüldplaneering.....	11
2.4.6 Pühalepa valla Heltermaa–Sarve–Salinõmme piirkonna osaüldplaneering ⁸	11
3 Keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.....	12
3.1 Eesmärk	12
3.2 Võimalike kaadamisalade kaardistamine	12
3.3 Alternatiivid	15
3.3.1 0-alternatiiv.....	15
3.3.2 I-alternatiiv.....	15
3.3.3 Kaadamisala alternatiivid.....	17
3.3.4 Muud alternatiivid	17
3.4 Eeldatavalt mõjutatava keskkonna iseloomustus	18
3.4.1 Heltermaa sadam.....	18
3.4.2 Looduskaitsetelised objektid ja alad	19
3.4.3 Kultuuripärand	20
3.5 Asjakohaste mõjude selgitamine.....	22
3.5.1 Mõju Natura aladele ehk Natura eelhindamine	22
3.5.2 Mõju merekeskkonnale	29
3.5.3 Mõju bioloogilisele mitmekesisusele ja populatsioonidele, taimedele ning loomadele ja kaitstavatele loodusobjektidele	30
3.5.4 Mõju õhukvaliteedile, sh müra ja lõhn	30
3.5.5 Mõju taristule.....	31
3.5.6 Mõju valguse, soojuse ja kiirguse tasemetele	31
3.5.7 Mõju kliimamuutustele ja kliimakindlus.....	31

3.5.8	Mõju sotsiaalmajanduslikule keskkonnale, sh tervisele, sotsiaalsetele vajadustele ja varale	31
3.5.9	Jäätmeteke.....	31
3.5.10	Mõju kultuuripärandile	31
3.5.11	Piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkus	32
3.5.12	Kumulatiivse mõju võimalikkus, arvestades teiste ümbruskonna arendusprojektidega	32
3.5.13	Mõju hädaolukordadest ja mõju laevaliikluse ohutusele.....	32
3.6	Hindamismetoodika ja vajalikud uuringud.....	32
4	Osapooled ja KSH ekspertgrupp.....	35
5	Ajakava	38
Lisad	.....	39
Lisa 1	Detailplaneeringu koostamise ja KSH algatamise otsus	39

Sissejuhatus

Aktsiaselts Saarte Liinid (edaspidi *Arendaja*) esitas 07.10.2021. a taotluse detailplaneeringu (edaspidi *DP*) algatamiseks. Heltermaa sadama detailplaneeringu koostamine ja keskkonnamõju strateegiline hindamine (edaspidi *KSH*) algatati Hiiumaa Vallavolikogu 16.12.2021. a otsusega nr 20.

Hiiumaa Vallavalitsus algatas KSH planeerimisseaduse (edaspidi *PlanS*) § 124 lg-te 5, 7 ja 10, § 125 lg 2, § 77 lg-te 1 ja 4, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi *KeHJS*) § 6 lg 1 p-de 16 ja 17, § 33 lg 1 p 3, § 35 lg-te 2, 5 ja 6 alusel.

KSH on algatatud, sest DP-ga kavandatakse eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga tegevust. KeHJS § 6 lg 1 p 16 kohaselt on maismaaga ühendatud kai püstitamine, kui see teenindab 1350 tonni ületava veeväljasurvega aluseid, ja KeHJS § 6 lg 1 p 17 kohaselt mere süvendamine alates pinnase mahust 10 000 kuupmeetrit olulise keskkonnamõjuga tegevus.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärk on anda tegevusloa andjale teavet kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega kaasneva olulise keskkonnamõju kohta ning kavandatavaks tegevuseks sobivaima lahendusvariandi valikuks, millega on võimalik vältida või vähendada ebasoodsat mõju keskkonnale ning edendada säästvat arengut.

Keskkonnamõju strateegilisel hindamisel tuvastatakse kavandatava tegevuse otsene ja kaudne oluline keskkonnamõju keskkonnaelementidele ning kirjeldatakse ja hinnatakse neid.

Arendaja esitatud DP taotluse kohaselt on DP ala suurus 9,4 ha ja sellel asuvad kuus kinnistut tervikuna, kaks riigitee alust kinnistut osaliselt ja seotud mereala. Võimalik on vajadus laiendada planeeringuala planeeringu koostamise käigus.

Detailplaneeringu alal asub funktsioneeriv sadam, mis teenindab reisiparvlaevu liinil Heltermaa–Rohuküla, kauba- ja kalalaevu ning väikelaevu. Tulenevalt suurenenud reisijate- ja kaubaveo mahtudest on tekkinud vajadus vabastada avaliku liiniveo teenindamiseks kasutatav sadamaala kaubavedudest koos selleks vajalike laoplatside ja universaalkai ehitamisega. Samuti on tekkinud vajadus täiendada kai rajamiseks reisiparvlaevadele.

Planeeritav kaubakai hakkab teenindama aluseid, mille veeväljasurve ületab 1350 tonni. Kaubakai rajamisel uputatakse merre tahkeid aineid mahuga üle 10 000 m³ ja tuleb teostada süvendustöid mahuga üle 10 000 m³. Uue kaubakai valmimisega Heltermaa sadama olemasolev kaubamaht lähiaastatel ei suurene ja jääb aastas 150 000 tonni piiresse.

Keskkonnamõju strateegiline hindamine on oma olemuselt kaheetapiline protsess. Esimeses etapis koostatakse KSH programm ehk lähteülesanne hindamiseks ning teises etapis KSH aruanne ehk hindamistulemusi kokkuvõttev dokument. Käesoleva dokumendi näol on tegu **KSH programmiga**, millega pannakse paika tegevuskava, mille alusel koostatakse keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne.

2 Detailplaneeringu lähteseisukohad

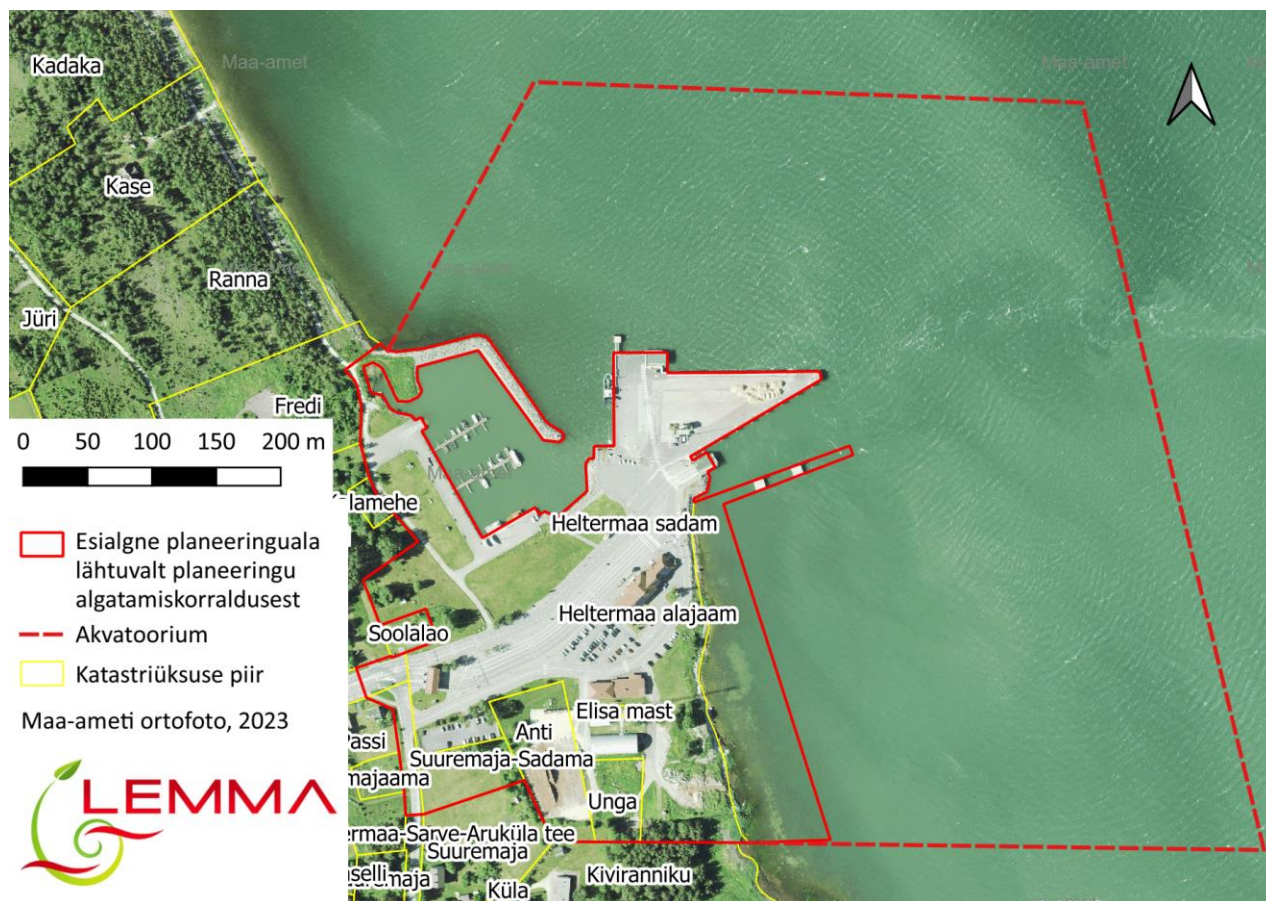
2.1 Eesmärk, vajadus ja ülesanded

Kavandatava tegevuse eesmärgiks on Heltermaa sadama territooriumi funktsionaalsemaks muutmine, maakasutus- ja ehitustingimuste määramine uue kauba- ja parvlaevakai, laoplatside, hoonete ja neile vajalike juurdepääsuteede rajamiseks, komplekselt riigimaanteede ristmiku lahendamine ohutu juurdepääsu tagamiseks kavandatavale kaubasadamale ja reisiparvlaevade ootealale ning kassadele, sadama maa-ala piiride täpsustamine, heakorrastuse, haljastuse, juurdepääsuteede, parkimise ja tehnovõrkudega varustamise põhimõttelise lahenduse andmine.

Planeeringusse haaratud merealale on kavas ehitada kaubakai ja parvlaeva seisukai. Lisaks võib kaasneda ka lainemurdjate/muulide kavandamise vajadus. Kogu planeeringualale jääva mereala ulatuses toimub tahkete ainete merre paigutamine). Eskiisplaanile (Joonis 3) märgitud süvendusala jääb aga väljapoole planeeringu algatamisotsuse kohast planeeringuala.

KSH objektiks oleva DP ala suurus on u 9,4 ha (Joonis 1) ja sellel asuvad kuus kinnistut tervikuna, kaks riigitee alust kinnistut osaliselt ja seotud mereala:

- Heltermaa sadam (kü 63902:001:0645, tootmismaa 70%, ärimaa 20% ja ühiskondlike ehitiste maa 10%) pindalaga 6,49 ha;
- Anti (kü 63902:001:0050, tootmismaa 80% ja ärimaa 20%) pindalaga 5598 m²;
- Heltermaa alajaam (kü 63902:001:2230, tootmismaa 100%) pindalaga 48 m²;
- Unga (kü 63902:001:0255, tootmismaa 80% ja ärimaa 20%) pindalaga 2712 m²;
- Suuremaja-Sadama (kü 20501:001:1343, maatulundusmaa 100%) pindalaga 3071 m²;
- Elisa mast (kü 63902:001:0620, ärimaa 100%) pindalaga 77 m²;
- 80 Heltermaa-Kärdla-Luidja tee (kü 63902:001:3971, transpordimaa 100%) pindalaga 16,30 ha;
- 12101 Heltermaa-Sarve-Aruküla tee (kü 63902:001:4010, transpordimaa 100%) pindalaga 13,87 ha;
- lisaks mereala, mis hõlmab ka akvatooriumis asuvat võimalikku süvendusala ning täiendavaid lainemurdjaid/muule.

Joonis 1. Kavandatava tegevuse asukoht. Planeeringuala võib hõlmata lisaks mereala, mis hõlmab ka akvatooriumis asuvat võimalikku süvendusala ning täiendavaid lainemurdjaid/muule, mis jäävad sadama akvatooriumisse.

2.2 Planeeringu koostamistingimused

Planeeritava maa-ala kruntideks jaotamine

Planeeringuga liidetakse AS Saarte Liinidele kuuluvad katastriüksused üheks krundiks.

Krundi ehitusõiguse määramine ja hoonestusala piiritlemine

Planeeringuga määratakse planeeringualal hoonestusala ja ehitusõigus peamiste arhitektuursete tingimustega. Hoonestusala piiritlemisel arvestada kehtivate kitsendustega. Täpsustada tuleb kaldaala täitmise ulatus seoses uue kaubakai ja reisiparvlaevakai rajamisega. Maa kasutamise sihtotstarve määrata planeeringuga.

Hoone olulisemate arhitektuurinõuete ning rajatiste ehitus- ja kujundusnõuete seadmine

Planeeringulahendus peab looma eeltingimused energiasäästlike ja kaasaegsete hoonete projekteerimiseks, mis vastaksid tänapäevastele nõuetele. Detailplaneeringu arhitektuuri-, ehitus- ja kujundusnõuete määramisel arvestada, et:

- ehitusmaterjali, hoonestuse mahu ja kujunduse valikul tuleb lähtuda energiatõhususe põhimõttest;
- hoone projekteerimisel ja ehitamisel eelistada naturaalseid materjale, vältida imiteerivaid materjale;
- suurim lubatud ehitisealune pindala ja krundi täisehituse % määrata planeeringuga.

Liikluskorralduse määramine

Detailplaneeringu koostamisel tuleb lahendada riigimaanteede ristmiku liikluskorraldus, et tagada ohutu juurdepääs reisiparvlaevade kassadele ja ootealale, kavandatavale kaubasadamale ning Sarve küla suunas liiklejatele. Lahenduse koostamisel tuleb arvestada sadama suurema läbilaskevõime vajadusega ning analüüsida võimalusi reisiparvlaevade sadamaala suurendamiseks (täiendavate kassapääslate ja ooteala radade rajamiseks või olemasolevate pikendamiseks). Näha ette jalgratta- ja jalgteede sidumine tõmbepunktidega ning jätkuvuse tagamine.

Samuti tuleb detailplaneeringu koostamisel hinnata arendusega kaasnevat liiklussageduse kasvu ja liikluskoosseisu, analüüsida lisanduva liikluse mõju riigitee ristumiskoha läbilaskevõimele ning teostada ristmike läbilaskvuse kontrollarvutus tiptundidel arvestades nii olemasoleva kui prognoositava perspektiivse (20 aastat) liiklussagedusega.

Sel eesmärgil haaratakse planeeringualasse lisaks sadama territooriumile osaliselt ka riigimaantee nr. 80 Heltermaa-Kärdla-Luidja (katastritunnus 63902:001:3971, pindala 16,30 ha, sihtotstarve transpordimaa 100%) ja riigimaantee nr. 12101 Heltermaa-Sarve-Aruküla (katastritunnus 63902:001:4010, pindala 14,01 ha, sihtotstarve transpordimaa 100%) katastriüksused.

Kaasaegsel tasemel on vajalik lahendada mootorsõidukite, jalakäijate ja kergliiklejate liiklus sadamaalale sisse- ja väljapääsudel ning sadamaalal. Sadama territooriumil on oluline eraldada parvlaevapiletiga jalakäijad muust jalakäijate liiklusest. Näha ette lihtne ja arusaadav teekond piletitas sõidukitele, millega transporditakse parvlaevadele kaupa või tullakse vastu jalgsi reisijatele. Kavandada uus juurdepääsutee planeeritavale kaubakaile planeeringuala lõunaosas. Samuti on detailplaneeringu koostamisel vajalik analüüsida sõidukite ja jalgrataste parkimisalade laiendamise vajadust ning nende varustamist laadimistaristuga.

Kaubasadama juurde on vajalik kavandada kaasaegsetele nõuetele vastav tollitsoon ja tagada turvanõuded sadamateenuse osutamisel, mis tulenevad rahvusvahelisest konventsioonist inimeste ohutusest merel ning selle alusel kehtestatud rahvusvahelisest laevade ja sadamarajatiste turvalisuse koodeksist (ISPS koodeks), samuti Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EÜ) nr 725/2004 laevade ja sadamarajatiste turvalisuse tugevdamise kohta.

Haljastuse ja heakorrastuse põhimõtete määramine

Krundi haljastuse planeerimisel arvestada ümbritsevat looduskeskkonda ja hoonestust. Reisijatele mõeldud sadamaala, jalgteed ja puhkekohad tuleb kavandada avaliku väljaku ja pargi põhimõtteid järgides. Kõva kattega alade vahele on vajalik luua haljastatud alasid, mis aitavad immutada liigset sadevett ning vähendada suviste kuumasaarte tekkimist. Jalgteede äärde ja puhkealadele kavandada istumiskohti, mis võimaldavad vajadusel varjuda päikese ja/või tuule eest (nt puuvõrad ja/või varjualused).

Planeeringuga näha ette tingimused jäätmekäitluse ja piirete osas. Jäätmekäitlus sadama territooriumil toimub vastavalt Sadamaseaduses toodud nõuetele.

Tehnovõrkude ja –rajatiste asukohtade määramine

Planeeritaval krundil ehitiste teenindamiseks vajalikud rajatised, mis ühendatakse võrguettevõtjale energiaseaduse tähenduses kuuluva elektriliini või sellega liituva ehitisega, paigaldatakse üldreeglina maa-aluste kaablitega.

Võrgupõhise tehnorajatise planeerimisel taotleda planeeringust huvitatud isikul või planeeringu koostajal tehnilised tingimused piirkonnas vastavaid võrguteenuseid osutavalt ettevõttelt.

Veevarustus lahendatakse planeeringualal olemasoleva puurkaevu baasil säilitades väljaehitatud veevarustus Kiviranniku ja Suuremaja kinnistutele. Kanalisatsioon lahendatakse lokaalselt. Täpsem

kanalisatsiooni lahendus selgub planeeringu koostamisel. Sadama territooriumil on olemasolev bioloogiline puhasti (PUH0390220).

Määrata tingimused roheenergia tootmise seadmete (energiatuulikud, täiendavad päikesepaneelid) paigutamiseks planeeringualale.

Kujade määramine

Ehitistele kehtivate kujade määramisel lähtuda kehtivatest valdkonna reguleerivatest dokumentidest ja normidest.

Servituutide vajaduse määramine

Planeeringuga määrata servituutide vajadus ja nende ulatus.

Kuritegevuse riske vähendavate nõuete ja tingimuste seadmine

Määrata kuritegevuse riske vähendavad nõuded ja tingimused.

Tuleohutuse tagamine

Lahendada tuletõrjiveega varustamine ja näidata tuletõrje veevõtukoht.

Keskkonnatingimused

Kavandatud lahendused peavad viima keskkonnariskid miinimumini.

2.3 Detailplaneeringu vormistamine ja menetlus

Detailplaneering peab vastama planeerimisseaduses ja Riigihalduse ministri 17.10.2019 määruse nr 50 „Planeeringu vormistamisele ja ülesehitusele esitatavad nõuded“ esitatud nõuetele ja olema struktureeritud, selgesti arusaadav, ilma ebaolulise ja dubleeritud informatsioonita ning moodustama terviku järgmistest põhiosadest:

- seletuskiri;
- joonised (asendiplaan, tugiplaan, detailplaan, vajadusel teised erijoonised) Jooniste vormistamisel lähtuda Siseministeeriumi poolt 2013 aastal välja töötatud ruumilise planeerimise leppemärkidest. Asendiplaan koostada mõõtkavas M 1:5000 või M 1:10000 planeeritava ala tähistamisega. Detailplaan koostada mõõtkavas M 1:500 või M 1:1000 kinnistu piiridega, kus geodeetiline alus on mõõdistatud ehitusõigusega alale. Detailplaanil määrata tehnoorkude (elekter, vesi, kanalisatsioon, sademevesi) ja teede paigutus ning perspektiivsed ühendused piirkonna välisvõrkudega, ehitiste soovituslikud asukohad krundil ja neile esitatavad nõuded, haljastus;
- ruumiline illustratsioon (visualiseering, mis võimaldab igaühel luua seose planeeringuala paigutuse, asukoha ja kavandatud ruumiliste muutustega);
- lisad (koostamise käigus kogutud dokumendid, fotod, uuringud, kirjavahetus ja teated).

Detailplaneeringu kooskõlastamine

- Detailplaneering esitada Pühalepa Osavalla Valitsusele valitsusasutustega kooskõlastamiseks digitaalselt või paber kandjal (digitaalselt allkirjastatud failide konteiner koos kaaskirjaga e-posti aadressile pyhalepa@hiiumaa.ee või pabertoimik aadressile Vallamaja, Tempa küla, Pühalepa vald, Hiiumaa).
- Detailplaneering tuleb enne vastuvõtmist kooskõlastada Keskkonnaameti, Maa-ameti, Päästeameti, Transpordiameti ja tehnoorkude valdajatega.
- Sõltuvalt detailplaneeringu sisust on võimalikud täiendavad kooskõlastused, mille määrab riigihalduse minister.

Detailplaneeringu vastuvõtmine

- Kooskõlastatud detailplaneering esitada Hiiumaa Vallavolikogule vastuvõtmiseks digitaalselt (.pdf ja .dwg formaadis) ja paber kandjal ühes eksemplaris (digitaalselt allkirjastatud failide konteiner koos kaaskirjaga e-posti aadressile pyhalepa@hiiumaa.ee ja pabertoimik aadressile Vallamaja, Tempa küla, Pühalepa vald, Hiiumaa).

Detailplaneeringu kehtestamine

- Enne detailplaneeringu kehtestamist Hiiumaa Vallavolikogu poolt tuleb esitada Pühalepa Osavalla Valitsusele üks paber kandjal toimik, mis sisaldab digitaalset andmekandjat koos kõigi detailplaneeringu elektrooniliste materjalidega.

2.4 Seos teiste asjakohaste planeerimisdokumentidega

2.4.1 Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035¹

Arengukavaga soovitakse muuta meretranspordisektorit konkurentsivõimelisemaks ja rohelisemaks ning ühendada see muu taristuga. Arengukavaga soovitakse arendada keskkonnasäästlike rajatise ja teenuseid sadamates.

Arengukava kohasel on enamik Eesti sadamaid avatud või poolavatud veealade/akvatooriumidega. Arvestades kliimamuutusi, amortiseeruvad sadamarajatised kiiremini. Et kliimamuutuste mõjudega kohaneda, tuleb leida võimalus sadamate kaitserajatiste väljaarendamiseks ja otstarbeliste projektide rahastamiseks.

Arengukavas on üheks arenguobjektiks merendus. Merenduses soovitakse arendada välja toimiv väikesadamavõrgustik koos nüüdisaegsete teenustega. Uute väikesadamate arendamisel on kesksel kohal ohutuse tagamine, sadamakoha loodustingimuste sobivus ning juurdepääsuteede võrgustiku rajamine. Laienev väikesadamavõrgustik suurendab ka väikelaevade ja nende juhtide arvu.

Kavandatav tegevus on kooskõlas arengukavaga.

2.4.2 Hiiu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneering²

Hiiu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneering on kehtestatud Hiiu maavanema 20.06.2016 korraldusega nr 1-1/2016/114.

Hiiu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneeringu koostamise eesmärk oli avaliku planeerimisprotsessi käigus määrata Hiiu maakonnaga piirneval merealal mereruumi üldised kasutustingimused. Mereala kasutatakse erinevatel traditsioonilistel viisidel, millest olulisemad on laevatransport, torujuhtmed ja kaablid, jääteed, maavarade kaevandamine, agarikupüük, kalapüük, rekreatsioon jne. Viimasel ajal on tõusnud huvi mereala kasutamiseks uutel otstarvetel, näiteks tuuleenergeetika, laineenergeetika ja vesiviljeluse arendamiseks. Mereala planeerimise eesmärk on uute ja traditsiooniliste kasutusviiside merealale paigutamine nii, et erinevad tegevused ei satuks omavahel konflikti ning ühtlasi oleks tagatud ka looduskeskkonna hea seisundi säilimine.

Sadamate osas rõhutab planeering mitmeotstarbelise kasutuse vajadust. Heltermaa puhul nähakse vajadust merepääste kasutusviisi lisandumiseks.

Planeeringuga kavandatav on kooskõlas maakonnaplaneeringu põhimõtetega, aidates kaasa sadama mitmeotstarbelise kasutuse arendamisele.

¹ <https://valitsus.ee/media/4015/download>

² <https://maakonnaplaneering.ee/maakonna-planeeringud/hiiumaa/hiu-mereala-maakonnaplaneering/>

2.4.3 Hiiu maakonnaplaneering 2030+³

Hiiu maakonnaplaneering 2030+ on kehtestatud riigihalduse ministri 20.03.2018. a käskkirjaga nr 1.1-4/65.

Hiiu maakonnaplaneeringus tuuakse välja olulise arengupotentsiaaliga sadamad. Ühenduste parendamisel on oluline reisi- ja kaubasadama funktsioonide mitmekesistamise ning teenuse kvaliteedi parendamise seisukohalt reisisadam Heltermaa. Seoses uute laevade tulekuga vajab sadam rekonstrueerimist ning reisijate teenindamiseks vajaliku infrastruktuuri arendamist. Samuti on Heltermaa sadama rekonstrueerimine vajalik kaubaveo arendamiseks ja turismi arenguks.

Planeeringuga kavandatakse on kooskõlas maakonnaplaneeringu põhimõtetega.

2.4.4 Hiiumaa valla arengukava 2035+⁴

Tuginedes Hiiumaa valla arengukavale, siis on Heltermaa poolel ülioluline kauba- ja reisijakai eraldamine. Arengukava seab eesmärgiks ka, et Heltermaa sadama piirkonna liikluskorraldus muudetakse ohutuks. Samuti on vajalik parvlaevaliikluse elektrifitseerimiseks vajaliku taristu väljaarendamine Heltermaa sadamas.

Arengukava tegevuskava näeb ette Heltermaa ja Rohuküla sadamatesse lisa sildumisvõimaluse loomise vajadust ja lainemurdja ehitamist liinilaevu teenindava akvatooriumiosa kaitseks ja eraldiseisva kaubakai ehitamist Heltermaa sadamasse.

Detailplaneering on kooskõlas valla arengukavaga.

2.4.5 Pühalepa valla Hagaste–Heltermaa piirkonna osaüldplaneering⁵

Pühalepa valla Hagaste–Heltermaa piirkonna osaüldplaneering on kehtestatud Pühalepa Vallavolikogu 20.12.2005. a otsusega nr 33.

Planeeringuala paikneb osaliselt (vähesel määral ala loode nurgas) üldplaneeringu alal. Planeeringuala paikneb üldplaneeringu kohases kehtestatud detailplaneeringu alal.

Üldplaneering ei sea piiranguid planeeringualale.

2.4.6 Pühalepa valla Heltermaa–Sarve–Salinõmme piirkonna osaüldplaneering⁵

Pühalepa valla Heltermaa–Sarve–Salinõmme piirkonna osaüldplaneering on kehtestatud Pühalepa Vallavolikogu 29.12.2008. a otsusega nr 334.

Planeeringuala paikneb osaliselt üldplaneeringu kohasel sadama maal ja osaliselt Väinamere hoiualal.

Vastavalt üldplaneeringu seletuskirjale võib sadamates ja lautrikohtadel rajada ainult merega või kalapüügiga seotud hooneid ja rajatisi.

Üldplaneering ei sea piiranguid planeeringualale.

---

³ <https://maakonnaplaneering.ee/maakonna-planeeringud/hiiumaa/hiiu-maakonnaplaneering-2030/>

⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/428092022007>

⁵ <https://vald.hiiumaa.ee/uldplaneering>

3 Keskkonnamõju strateegilise hindamise programm

3.1 Eesmärk

KSH on avalikkuse ja asjaomaste asutuste osalusel strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasneva olulise keskkonnamõju tuvastamiseks, alternatiivsete võimaluste väljaselgitamiseks ning ebasoodsat mõju leevendavate meetmete leidmiseks korraldatav hindamine, mille tulemusi võetakse arvesse strateegilise planeerimisdokumendi koostamisel ja mille kohta koostatakse nõuetekohane aruanne.

KSH eesmärk on keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) kohaselt arvestada keskkonnakaalutlusi strateegilise planeerimisdokumendi koostamisel ning kehtestamisel, tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja edendada säästvat arengut.

3.2 Võimalike kaadamisalade kaardistamine

Lähtuvalt riigihanke 253113 tehnilisest kirjeldusest ja Keskkonnaameti 26.01.2022 kirjast nr 6-5/22/648-2 tuleb Heltermaa sadama detailplaneeringu KSH käigus käsitleda süvendatava materjali kaadamisega kaasnevaid mõjusid, sh tuleb leida sobilik kaadamisala.

Veeseaduse alusel tuleb kaadamiskoha määramisel arvesse võtta võimaliku kaadamiskoha füüsikalisi, bioloogilisi ja keemilisi omadusi veesambas ning merepõhjas, kaadamiskohas asuvaid maardlaid, kaadamiskoha muid kasutusviise ja seal aset leidvat tegevust, kaadamiskoha potentsiaalset kasutamist muuks majandustegevuseks ning kaadamise võimalikku mõju merekaitsealadele ja kaitsealustele liikidele või nendega seotud ökosüsteemidele.

Heltermaa sadamale lähim kaadamisala on Vormsi S kaadamisala, mis asub Väinamere hoiualal. Kaadamisala on madal, läheduses asuvad siia ja kevadkuduräime kudealad, ala on tuhandete hahkade sulgimispaik. Lisaks paikneb Vormsi maastikukaitseala Rumpo sihtkaitsevööndi lähedal, kuhu setted võivad kanduda (ja kohalike elanike hinnangul on 1990ndatel ka kandunud). **Seega ala pigem ei sobi suuremahuliseks kaadamisalaks**⁶. Seni on ala olnud kasutuses väiksemate mahtude korral ning järgides kitsendusi (piirangutega tuulesuunale, tugevusele, kaadamisajale ja täpsemale alale (süvendatud pinnase kaadamine on keelatud kaadamisala kaguserva)). Suuremahulisteks töödeks peaks leidma sobiva kaadamisala, mis võiks teenindada ka teisi piirkonna sadamaid (N: Rohuküla, Sviby, Rohuküla Heltermaa laevatee jne).

Kaadamisala valimisel tuleb arvesse võtta keskkonnavalaseid kaalutlusi ja ka majanduslikku ja tegevuse otstarbekust. Asukoha valikul tuleks võtta eesmärgiks tagada, et süvendamisjääkide ladestamine ei mõjutaks ega devalveeriks merekeskkonna seaduslikke ärilisi ja majanduslikke kasutusviise ega tooks haavatavatele mereliste ökosüsteemidele kaasa soovimatuid mõjusid.

Sadama pidaja hinnangul ei ole majanduslikult mõistlik kasutada kaadamiskohta, mis jääks veeteed mööda rohkem kui 30 km (st linnulennult u 25 km) kaugusele sadamast.

Eesti mereala planeering⁷ esitab kaadamiskohtade valikul suunised ja tingimused.

Suunised:

- Uute kaadamisalade määramisel vältida võimalusel väga madalaid merepiirkondi, et säilitada nende elurikkust ja erosiooni rannikupiirkonnas.

⁶ Keskkonnaameti kiri 26.01.2022 nr 6-5/22/648-2

⁷ Kehtestatud 12.05.2022 Vabariigi Valitsuse korraldusega nr 146.

- Üldpõhimõttena tuleb vältida kaadamist ökoloogiliselt tundlikul perioodil (nt kalade kudeajal jm), kui see on tehnilis-majanduslikult võimalik.

Tingimused:

- Seni kasutatud kaadamisalade edasine kasutamine ja uute kasutusele võtmine täpsustatakse veekogu süvendamise kaadamise loa menetlemise käigus. Kaadamisel lähtutakse keskkonnavalas määratletud tingimustest.
- Uute kaadamisalade loomisel eelistada alasid väljaspool kaitstavaid loodusobjekte. Kavandatava tegevuse elluviimisel tuleb hinnata kaasnevaid võimalikke mõjusid ja välistada ebasoodne mõju.
- Kaadamiskoha (sh sügavus), -aja (nt väljaspool kalade kudemisaegasid ja noorjärkude kriitilist perioodi) ja tehnoloogia (nt heljumi teket ja levikut piiravad meetmed) valikul tuleb arvestada mõju mereelustikule laiemalt, ent kitsamalt tuleb arvestada mõju kaladele ja seeläbi kalandusele koos selle sotsiaal-majandusliku aspektiga.
- Kaadamisaladele ei kavandata vesiviljeluse arendusala.
- Uute kaadamisalade kasutusele võtmisel tuleb arvestada mõjuga kasutatavatele supluskohtadele. Kaadamishõljum ei tohi halvendada suplusvee kvaliteeti.
- Uute kaadamisalade kavandamisel tuleb teostada seni avastamata või uurimata veealuse kultuuripärandi allveearheoloogiline uuring.
- Uute kaadamisalade kasutusele võtmisel tuleb konsulteerida Kaitseministeeriumiga võimaliku meremiiniohu teemal ja vajadusel viia läbi täiendavad uuringud ala ohutuse osas.
- Uute kaadamisalade kasutuselevõtmisel tuleb tegevus kooskõlastada Transpordiametiga ja Keskkonnaametiga.

Võimalike kaadamiskohtade leidmiseks teostati kaardianalüüs. Kaadamiskoha potentsiaalseks kauguseks võeti 25 km Heltermaa sadamast. Kaadamiskoha asukohana välistati esmases kaardianalüüsis:

- Kaitsealused alad;
- Veeliiklusalad;
- Riigikaitsealused alad;
- Kultuurimälestised ja nende kaitsevööndid ning allveeleidude uputusala;
- Maardlad;
- Hiiu mereala planeeringus määratud vesiviljelusalad,
- Alad mille suhtes on esitatud hoonestusloa taotlus.

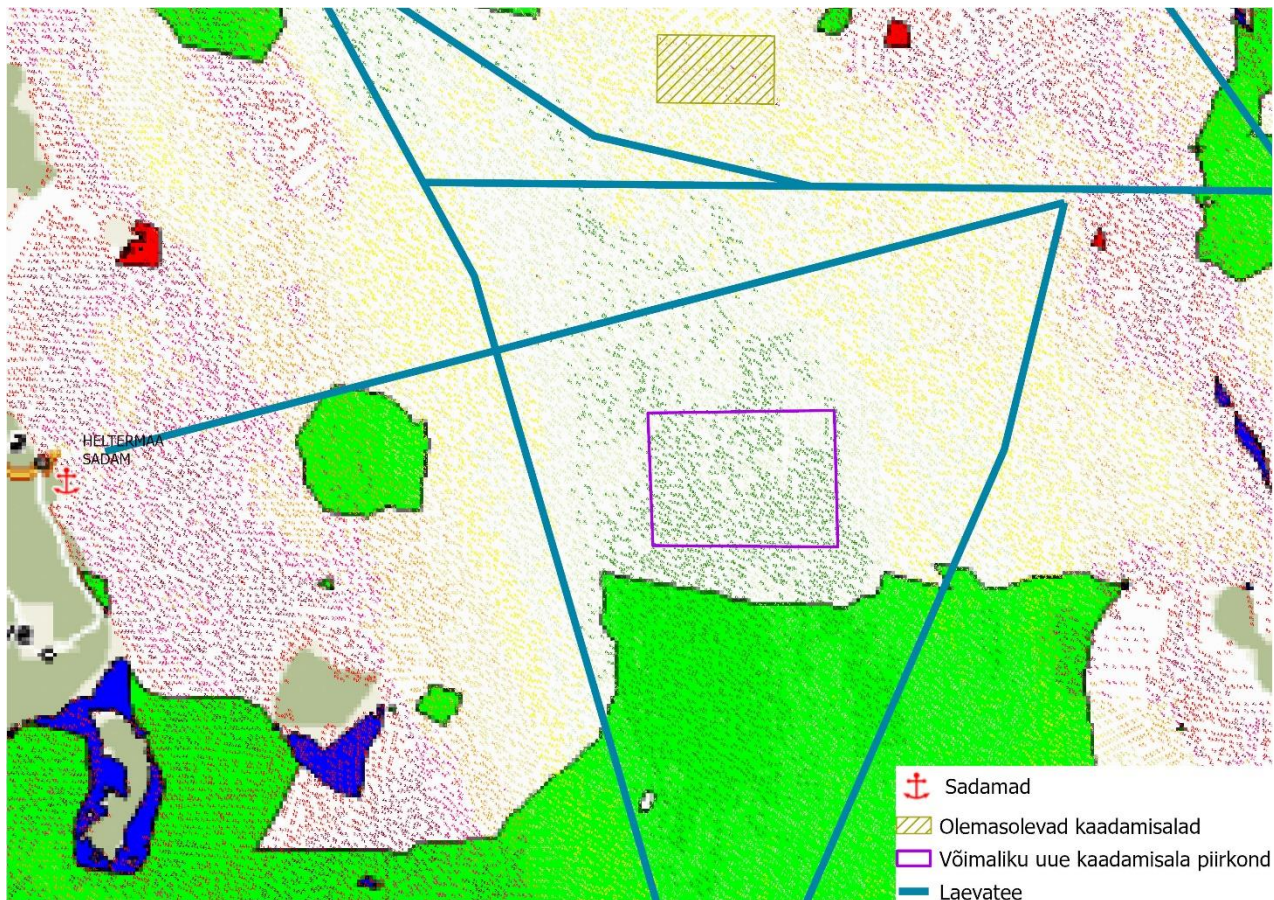
Kaardianalüüsi tulemusena ilmnes, et **sellistel alustel välistatult ei esine lähipiirkonnas sobilikke kaadamisalasid**. Arvestades Väinamere hoiuala ulatust, siis **kogu Heltermaa sadamast 25 km raadiusesse jääv mereala on kaitsealune ala**. Seega konsulteeriti Keskkonnaametiga ning jõuti järeldusele, et Eesti mereala planeering ja Väinamere hoiuala (ühtlasi Väinamere linnu- ja loodusala) kaitse eesmärgid ei välista otseselt uue kaadamisala rajamist hoiualale kui selle käigus ei kahjustata kaitse-eemärke. Arvestades, et Heltermaa ja Rohuküla vahele jääval merealal on piirkondi, kus mereelupaigatüüpide esinemise tõenäosus on väga väike või neid ei esine eeldatavalt üldse, siis on Keskkonnaameti hinnangul tõenäoliselt võimalik leida uus kaadamisala, mille mõju Väinamere hoiuala, loodusala ja linnuala kaitse eesmärkidele on väike.

Hea kaadamisala oleks selline, kus materjali edasikandumise risk on madal:

- põhja tüüp – settekivimid;
- batümeetria – ümbritsevast alast sügavam;

- keskmised hoovuse kiirused, suunad ja põhja kalle – resuspendeeritud setted liiguvad hoovuse ja põhja kalde suunas, keskmine hoovuse kiirus <math>< 5 \text{ cm/s}</math>, maksimaalne <math>< 10 \text{ cm/s}</math>;
- sügavus > 10 m;
- ei esine loodusdirektiivi mereelupaigatüüpe (eeskätt veealuste liivamadalate elupaigatüüpi, millele kaadamine kehtiva kaitsekorralduskava kohaselt Väinameres ei ole lubatud);

Kuna Heltermaa sadamat ümbritsev mereala on väga madal, siis realselt ei esine piirkondi, kus mere sügavus oleks üle 10 m. Suurimad sügavused küündivad 8 meetrini. Realselt esineb merealal üks piirkond, kus merepõhja sügavused on suuremad kui ümbritsev ala ning alal loodusdirektiivi mereelupaigatüüpide esinemise tõenäosus on väga madal⁸. Ala paikneb Heinlaiust idas. Olemasolevate andmete alusel on ala põhjasubstraadiks liiv⁹, sügavus 7-8 m¹⁰, inventeeritud ja modelleeritud mereelupaikadega kattuvus puudub ning ala paikneb väljaspool laevateid, riigikaitsealasi, maardlaid, kultuurimälestiste kaitsevööndeid, vesiviljelusalasid ja hoonestusloa taotluse alasid.

Joonis 2. Potentsiaalse kaadamisalala piirkond – joonisel määratud lilla ala sees otsitakse KSH raames sobilik kaadamisalala (ehk kaalutakse erinevaid asendialternatiive). Rohelisega näidatud teadaolev veealuste liivamadalate esinemisala.

⁸ PlanWise4Blue projekti raames avaldatud Loodusdirektiivi mereelupaikade potentsiaalsete esinemisalade modelleeringu alusel <https://gis.sea.ee/planwise4blue>

⁹ <https://emodnet.ec.europa.eu/geoviewer/>

¹⁰ <https://gis.vta.ee/nutimeri/>

3.3 Alternatiivid

3.3.1 0-alternatiiv

Kavandatavat tegevust ja selle reaalseid alternatiive hinnatakse KSH metoodikast lähtudes võrdluses 0-alternatiiviga. 0-alternatiiv on olukord, kus kavandatavat tegevust ei realiseerita ehk Heltermaa sadama territooriumil ei tehta mingeid muudatusi, merealale ei rajata kaubakaid ega parvlaeva seisukaid ehk ei toimu merre tahkete ainete uputamist. Heltermaa sadama territooriumil säilib praegune olukord.

3.3.2 I-alternatiiv

Käesoleva KSH raames käsitletakse kavandatava tegevuse ehk I-alternatiivina kavandatava tegevuse elluviimist lähtuvalt detailplaneeringus püsitatud eesmärgile.

Detailplaneeringu alal asub funktsioneeriv sadam, mis teenindab reisiparvlaevu liinil Heltermaa–Rohuküla, kauba- ja kalalaevu ning väikelaevu. Tulenevalt suurenenud reisijate- ja kaubaveo mahtudest on tekkinud vajadus vabastada avaliku liiniveo teenindamiseks kasutatav sadamaala kaubavedudest koos selleks vajalike laoplatside ja universaalkai ehitamisega. Samuti on tekkinud vajadus täiendada kai rajamiseks reisiparvlaevadele.

Detailplaneeringu eesmärgiks on Heltermaa sadama territooriumi funktsionaalsemaks muutmine, maakasutus- ja ehitustingimuste määramine uue kauba- ja parvlaevakai, laoplatside, hoonete ja neile vajalike juurdepääsuteede rajamiseks, komplekselt riigimaanteede ristmiku lahendamine ohutu juurdepääsu tagamiseks kavandatavale kaubasadamale ja reisiparvlaevade ootealale ning kassadele, sadama maa-ala piiride täpsustamine, heakorrastuse, haljastuse, juurdepääsuteede, parkimise ja tehnovõrkudega varustamise põhimõttelise lahenduse andmine.

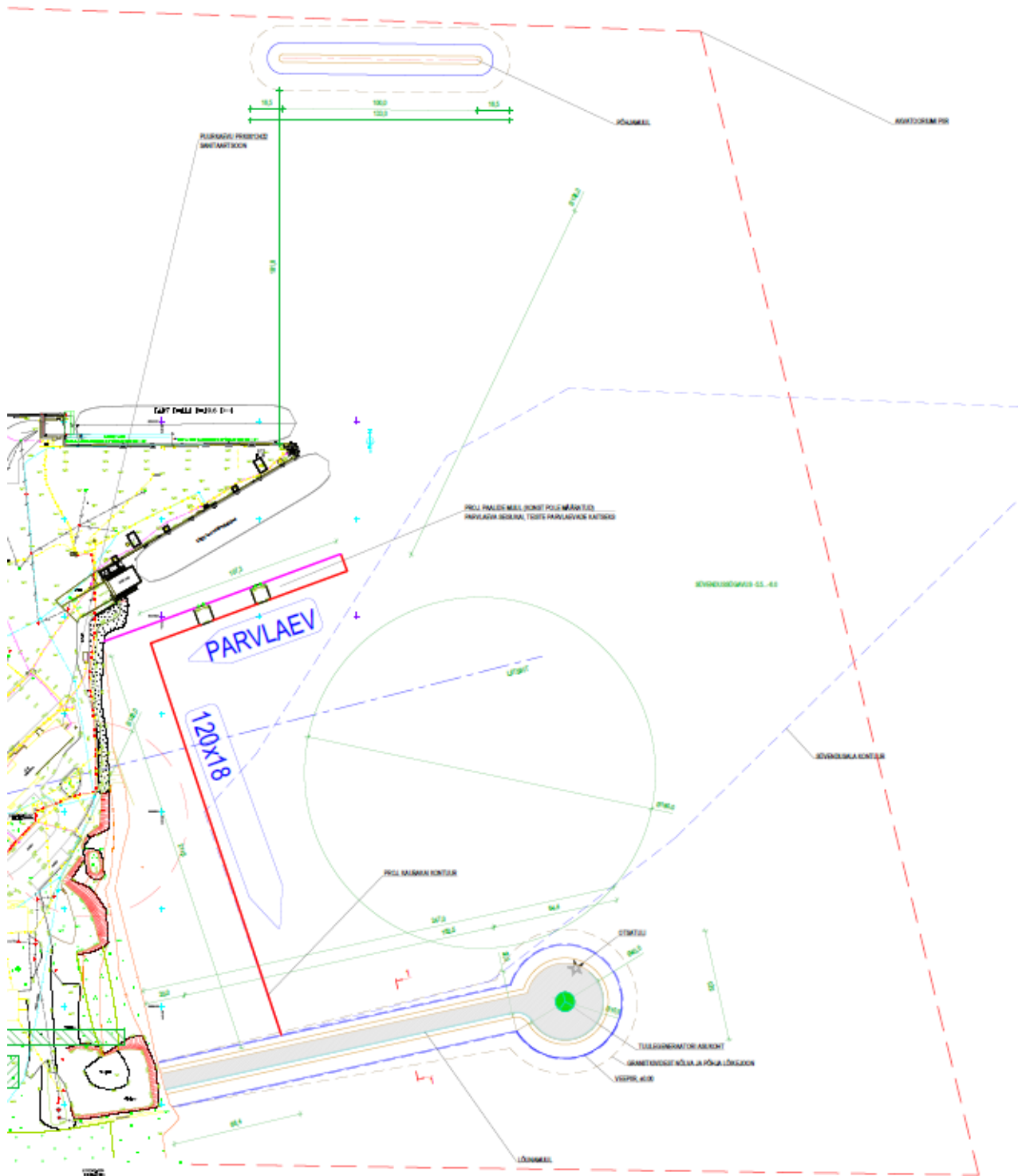
Detailplaneeringu eskiisplaani (Joonis 3) kohaselt on kogu planeeringualasse haaratud merealale kavas ehitada kaubakai, parvlaeva seisukai, põhja- ja lõunamuul. Kaide ja muulide rajamisel toimub tahkete ainete merre paigutamine. Samuti nähakse ette sadama akvatooriumi süvendamist.

Kaubasadama juurde on vajalik kavandada kaasaegsetele nõuetele vastav tollitsoon ja tagada turvanõuded sadamateenuse osutamisel.

Planeeritav kaubakai hakkab teenindama aluseid, mille veeväljasurve ületab 1350 tonni. Kaubakai rajamisel uputatakse merre tahkeid aineid mahuga üle 10 000 m³ ja tuleb teostada süvendustöid mahuga üle 10 000 m³. Täpsemad mahud leitakse KSH käigus. Esialgsel hinnangul on süvendatava materjali maht u 210 000 m³.

Uue kaubakai valmimisega Heltermaa sadama olemasolev kaubamaht lähiaastatel ei suurene ja jääb 150 000 tonni piiresse aastases arvestuses.

Detailplaneeringu eesmärk on muuhulgas määrata tingimused roheenergia tootmise seadmete (energiatuulikud, täiendavad päikesepaneelid) paigutamiseks planeeringualale. Huvitatud isik on huvitatud sadama territooriumile tuulegeneraatori paigaldamisest. **DP ja KSH käigus selgitatakse välja selle tehniline võimalikkus (sh kõrguspiirang) ning kui osutub, et tuulegeneraatori rajamine on tehnilistest piirangutest tulenevalt võimalik, siis määratakse keskkonningimused tuuliku kavandamiseks, sh vajalike uuringute teostamise vajadus.**

Joonis 3. Kaide ja muulide paiknemise esialgne eskiis.

3.3.3 Kaadamisala alternatiivid

HELCOMI suuniste kohaselt tuleks süvendamisel saadud materjalide võimalikku ressursiväärtust arvestades kaaluda, kas seda oleks võimalik kasutada otstarbekamalt maismaal. Materjali kasutusvõimalused on:

- a) tööstuslik kasutamine – pinnase täitmine ja maaparandus, kalda taastamine, avameretammid, katte- ja täitematerjal;
- b) põllumajanduslik ja tootev kasutamine – veemajandus, ehitusmaterjalid, vooderdised ja
- c) keskkonnaseisundi parandamine – märgalade, maismaaelupaikade, pesitsusaaarte ja püügikohtade taastamine ja rajamine.

Süvendataval alal teostatud ehitusgeoloogiliste uuringute alusel on süvendatav materjal suures osas saviliiv, muda ning voolav liivsavi, mille kasutus materjalina on raskendatud (nõudlus puudub). Sügavamad süvendatavad kihid koosnevad saviliivmoreenist ja jämepurdmoreenist¹¹ – neid materjale on võimalik kasutada kaubakai ehitusel täitepinnasena.

Kuna süvendamisel tekkivat materjali ei ole lähtuvalt selle omadustest võimalik otstarbekamalt kasutada, siis tuleb see kaadata. Keskkonnaameti seisukoha alusel ei ole Heltermaa sadamale lähimat kaadamisala (Vormsi S) võimalik kavandatavatel sadama süvendustöödel tekkiva materjali kaadamiseks kasutada.

Käesoleva dokumendi koostamisel on viidud läbi esialgne kaardianalüüs leidmaks võimalikke kaadamisalasid (vt ptk 3.2). KSH aruandes käsitletakse määratud potentsiaalselt sobiliku kaadamispiirkonna siseselt kaadamisala asendialternatiive.

Potentsiaalselt sobilik kaaadamispiirkond paikneb:

23,2163E; 58,8741N

23,2693E; 58,8748N

23,2707E; 58,8547N

23,2181E; 58,8546N

3.3.4 Muud alternatiivid

Keskkonnaameti¹² seisukoha kohaselt tuleb KSH käigus kaaluda erinevaid ajalisi alternatiive, teguviisi alternatiive ja asukohtalternatiive. Ajaliste alternatiivide puhul tuleb lisaks ehitusaegsele tegevusele ajaliste piirangute seadmisele kaaluda ka kasutusaegseid alternatiive seda just kaubalaevade osas.

Kuna KSH objektiks on detailplaneering, mille planeeringuala on määratletud, siis ei ole võimalik KSH käigus käsitleda asukohtalternatiive ehk vaadelda tegevuse võimalikke alternatiivseid asukohti väljaspool antud planeeringuala (va kaadamisala osas lähtuvalt ptk 3.3.3 kirjeldatule). KSH raames võib esineda vajadus hinnata nõu alamalternatiividena hoonete ja rajatiste paigutuslikke lahendusi planeeringuala sees.

Ehitusaegseid ja kasutusaegseid piiranguid ja kitsendusi nt ehitustegevuse tehnoloogiatele käsitletakse KSH aruandes kui leevendavaid meetmeid, juhul kui selleks vajadus ilmneb, mitte kui eraldiseisvaid alternatiive.

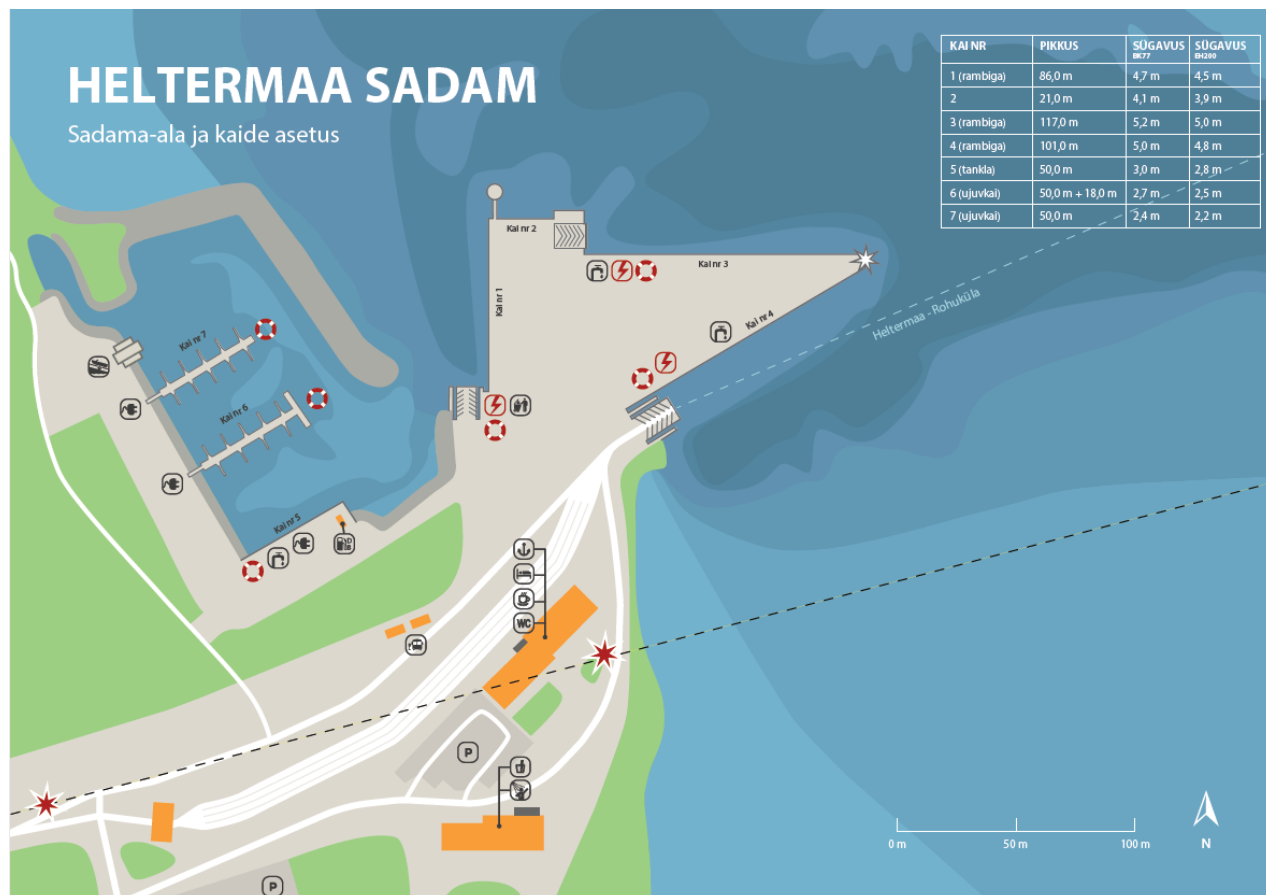
¹¹ OÜ REI Geotehnika. 2010. Heltermaa sadama kaid nr 3 ja 4. Ehitusgeoloogia aruanne.

¹² Keskkonnaameti kiri 26.01.2022 nr 6-5/22/648-2

3.4 Eeldatavalt mõjutatava keskkonna iseloomustus

3.4.1 Heltermaa sadam

Heltermaa sadam asub Hiiu maakonnas Hiiumaa vallas Heltermaa külas, jäädes Kärdlast u 25 km kaugusele. Sadamas on käesoleval hetkel seitse kaid (Joonis 3). Info kaide kohta on leitav Tabel 1-st.

Joonis 4. Heltermaa sadama-ala ja kaide asetus¹³.

Tabel 1. Heltermaa sadama kaid¹⁴.

Kai nimetus	Liik	Sügavus kai ääres (m), EH2000	Pikkus (m)
Kai nr 1 (rambiga)	Statsionaarne kai	4,5	86,0
Kai nr 2	Statsionaarne kai	3,9	21,0
Kai nr 3 (rambiga)	Statsionaarne kai	5,0	117,0
Kai nr 4 (rambiga)	Statsionaarne kai	4,8	101,0
Kai nr 5 (tankla)	Statsionaarne kai	2,8	50,0
Kai nr 6 (ujuvkai)	Ujuvkai	2,5	50,0
Kai nr 7 (ujuvkai)	Ujuvkai	2,2	50,0

Tuginedes sadamaregistri andmetele¹⁴, siis osutatakse Heltermaa sadamas sadamateenuseid sõltumata veesõiduki suurusest. Veesõiduki suurim pikkus on 118 m, laius 20 m ja suurim süvis 4,8 m. Sadama sissesõidutee väikseim laius on 60 m ja väikseim sügavus 5,2 m (EH2000). Sadamas on

¹³ <https://saarteliinid.ee/heltermaa/>

¹⁴ <https://www.sadamaregister.ee/sadam/154>

põhilisteks teenuseosutajateks aktsiaselts Saarte Liinid (veesõiduki lastimine ja lossimine, veeliikluse korraldamine akvatooriumil ja sissesõiduteel, veesõiduki sildumise võimaldamine), TS Laevad OÜ (reisijate laevale mineku ja laevalt tuleku korraldamine) ja AKTSIASELTS JETOIL (veesõiduki punkerdamine).

3.4.2 Looduskaitse objektid ja alad

Planeeringualale ulatuvad kahe II kaitsekategooria taimeliigi (harilik muguljuur (*Herminium monorchis*, KLO9305974) ja madal kadakkaer (*Cerastium pumilum*, KLO9305657)) ning seitsme III kaitsekategooria taimeliigi (kähkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*, KLO9303900), tui tähtpea (*Scabiosa columbaria*, KLO9309809), kaljukress (*Hornungia petraea*, KLO9309770), veripunane koldrohi (*Anthyllis coccinea*, KLO9310606), tumepunane neuuvaip (*Epipactis atrorubens*, KLO9309787), hall käpp (*Orchis militaris*, KLO9309852), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*, KLO9309823)) kasvukohad. (Joonis 5, tulenevalt looduskaitseadusest puuduvad joonisel andmed II kategooria taimeliikide kohta)

Planeeringualale jääv ja sellega piirnev mereala kuulub Väinamere hoiuala (Hiiu) (KLO2000340, Joonis 5) koosseisu. Hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

Väinamere hoiuala (Hiiu) (KLO2000340) kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisast puuduvate rändlinnuliikide – soopardi (*Anas acuta*), luitsnokk-pardi (*Anas clypeata*), piilpardi (*Anas crecca*), viupardi (*Anas penelope*), sinikael-pardi (*Anas platyrhynchos*), rägapardi (*Anas querquedula*), rääkspardi (*Anas strepera*), suur-laukhane (*Anser albifrons*), hallhane (*Anser anser*), väike-laukhane (*Anser erythropus*), rabahane (*Anser fabalis*), hallhaigru (*Ardea cinerea*), kivirullija (*Arenaria interpres*), soorätsa (*Asio flammeus*), punapea-wardi (*Aythya ferina*), tuttvardi (*Aythya fuligula*), merivardi (*Aythya marila*), hüübi (*Botaurus stellaris*), mustlagle (*Branta bernicla*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), sõtka (*Bucephala clangula*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), suurrüdi (*Calidris canutus*), väiketüllil (*Charadrius dubius*), liivatüllil (*Charadrius hiaticula*), mustviirese (*Chlidonias niger*), valge-toonekure (*Ciconia ciconia*), roo-loorkulli (*Circus aeruginosus*), välja-loorkulli (*Circus cyaneus*), auli (*Clangula hyemalis*), rukkiräägu (*Crex crex*), väikeluige (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuige (*Cygnus cygnus*), kühmnokk-luige (*Cygnus olor*), põldtsiitsitaja (*Emberiza hortulana*), laugu (*Fulica atra*), rohunepe (*Gallinago media*), sookure (*Grus grus*), merikotka (*Haliaeetus albicilla*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), kalakajaka (*Larus canus*), tõmmukajaka (*Larus fuscus*), naerukajaka (*Larus ridibundus*), vöötsaba-vigle (*Limosa lapponica*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), tõmmuvaera (*Melanitta fusca*), mustvaera (*Melanitta nigra*), väikekoskla (*Mergus albellus*), jääkoskla (*Mergus merganser*), rohukoskla (*Mergus serrator*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), tutka (*Philomachus pugnax*), plüü (*Pluvialis squatarola*), tuttpüti (*Podiceps cristatus*), väikehuigu (*Porzana parva*), täpikhuigu (*Porzana porzana*), naaskelnoka (*Recurvirostra avosetta*), haha (*Somateria molissima*), väiketiiru (*Sterna albifrons*), räusktiiru (*Sterna caspia*), jõgitiiru (*Sterna hirundo*), randtiiru (*Sterna paradisaea*), tutt-tiiru (*Sterna sandvicensis*), vööt-pöösalinu (*Sylvia nisoria*), tumetildri (*Tringa erythropus*), mudatildri (*Tringa glareola*), heletildri (*Tringa nebularia*), punajalg-tildri (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*) elupaikade kaitse; nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – veealuste liivamadalate (1110), rannikulõugaste (1150*), laiade madalate lahtede (1160), karide (1170), esmaste rannavallide (1210), püsitaimestuga kivirandade (1220), soolakuliste muda- ja liivarandade (1310), väikesaarte ning laidude (1620), rannaniitude (1630*), kuivade nõmmede (4030), kadastike (5130), lubjavaesel mullal liigirikaste niitude (6270*), loodude (6280*), sinihelmikakoosluste (6410), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude (6510), puisniitude (6530*), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodusmetsade (9010*), vanade laialehiste metsade (9020*), rohunditerikaste kuusikute (9050), puiskarjamaade (9070), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*)

ning II lisas nimetatud liikide – hallhülge (*Halichoerus grypus*), saarma (*Lutra lutra*), viigerhülge (*Phoca hispida botnica*), võldase (*Cottus gobio*), jõesilmu (*Lamptera fluviatilis*), kauni kuldkinga (*Cypridium calceolus*), madala unilooaga (*Sisymbrium supinum*) ja kõnttanuka (*Encalypta mutica*) elupaikade kaitse.

Väinamere hoiuala on arvatud Natura 2000 võrgustikku Väinamere loodusalana (EE0040002, Joonis 5) ja Väinamere linnualana (EE0040001, Joonis 5).

KSH aruandes käsitletav potentsiaalne kaadamisala kattub Väinamere hoiualaga.

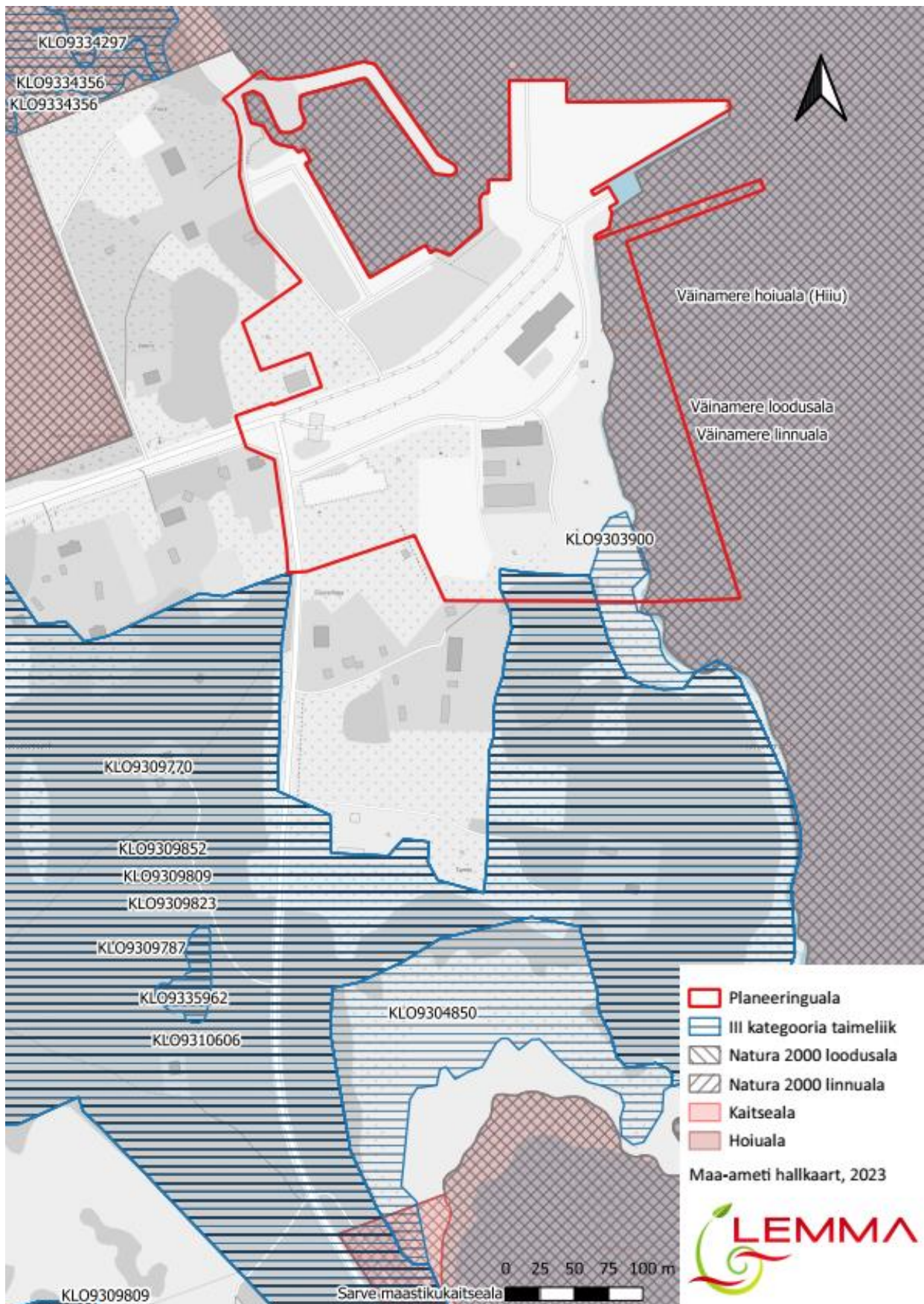
3.4.3 Kultuuripärand

Planeeringualal ei paikne kultuurimälestisi. Maa-ameti geoportaali andmetel paikneb planeeringualale lähim kultuurimälestis 120 m kaugusel lääne suunas (ajaloomälestis II maailmasõjas hukkunute ühishaud, registrinumber 30).

Planeeringualale ei jää pärandkultuuriobjekte. Lähim pärandkultuuriobjekt jääb planeeringualast u 50 m kaugusele lääne suunda (Heltermaa piirivalvekordon; kood 205:MMS:001; objektist või tema esialgsest funktsionaalsusest on säilinud 50–90%).

Piirkonna üheks ajaloopärandiks on ka vahetult planeeringuala piiri ääres asuv Soonlepa mõisale kuulunud kõrts-teemaja, mille säilinud talliosas tegutseb täna Heltermaa Käsitöömaja.

Potentsiaalses kaadamispiirkonnas või selle lähialal kultuurimälestisi ei paikne.

Joonis 5. Planeeringuala ja sellega seotud looduskaitsetised kitsendused (andmed EELIS (Eesti looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur seisuga 02.01.2023. a).

3.5 Asjakohaste mõjude selgitamine

3.5.1 Mõju Natura aladele ehk Natura eelhindamine

Natura 2000 on üleeuroopaline kaitstavate alade võrgustik, mille eesmärk on tagada haruldaste või ohustatud lindude, loomade ja taimede ning nende elupaikade ja kasvukohtade kaitse või vajadusel taastada üleeuroopaliselt ohustatud liikide ja elupaikade soodne seisund. Natura 2000 alade võrgustiku mõte ja sisu on kirjas 1992. aastal vastu võetud Euroopa Liidu loodusdirektiivis (92/43/EMÜ). Sama direktiiviga sätestati Natura võrgustiku osaks ka 1979. aastal jõustunud linnudirektiivi (2009/147/EÜ) alusel valitud linnualad¹⁵.

Natura hindamine on kavade ja projektidega kaasneva mõju hindamine loodusdirektiivi (hõlmab ka linnudirektiivi) alusel moodustatud Natura 2000 võrgustiku alale. Natura hindamise eesmärk on hinnata kavandatava tegevuse mõju ala kaitse-eesmärkidele ja hindamise tulemusel peab olema võimalik järeldada, et tegevus ei ohusta ala terviklikkust.

Natura 2000 hindamisel on lähtutud Eesti Keskkonnamõju Hindajate Ühingu MTÜ poolt koostatud juhendmaterjalist¹⁶ ja Euroopa Komisjoni poolt koostatud juhenditest¹⁷.

Natura hindamise esimene etapp on Natura-eelhindamine. Eelhindamise eesmärk on välja selgitada ja tuvastada projekti või kava võimalik mõju Natura alale (kas eraldi või koos teiste projektide või kavadega) ning hinnata, kas tegemist on tõenäoliselt ebasoodsa mõjuga. Eelhindamisel saab olla kolm väljundit:

- 1) Ebasoodne mõju Natura ala kaitse-eesmärkidele on välistatud ja tegevusloa võib väljastada või kava kehtestada;
- 2) Ebasoodne mõju Natura ala kaitse-eesmärkidele ei ole teada ning pole piisavalt informatsiooni järelduste tegemiseks;
- 3) Tõenäoliselt kaasneb ebasoodne mõju Natura ala kaitse eesmärkidele

Juhul kui eelhindamisel selgub, et ebasoodne mõju on tõenäoline või on selle avaldumine ebaselge, on tarvis läbi viia Natura hindamise järgmine etapp, milleks on nn asjakohane hindamine. Eestis viiakse Natura asjakohane hindamine läbi KSH aruande osana.

3.5.1.1 Kas projekt või kava on Natura ala(de) kaitsekorraldusega otseselt seotud või selleks vajalik.

Kavandatava tegevuse otsene eesmärk ei ole seotud Natura-alade kaitsekorraldusliku tegevusega, st ei ole otseselt suunatud kaitsekorralduskavades määratletud vajalike kaitsetegevuste elluviimiseks.

3.5.1.2 Mõjuala ulatuse määratlemine

Käesoleva Natura eelhindamise ulatus hõlmab planeeringuala ja perspektiivse kaadamisala mõjualasse jäävaid Natura-alasid.

---

¹⁵ <https://www.envir.ee/et/natura-2000>

¹⁶ Kutsar, R.; Eschbaum, K. ja Aunapuu, A. 2019. Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis. Tellija: Keskkonnaamet

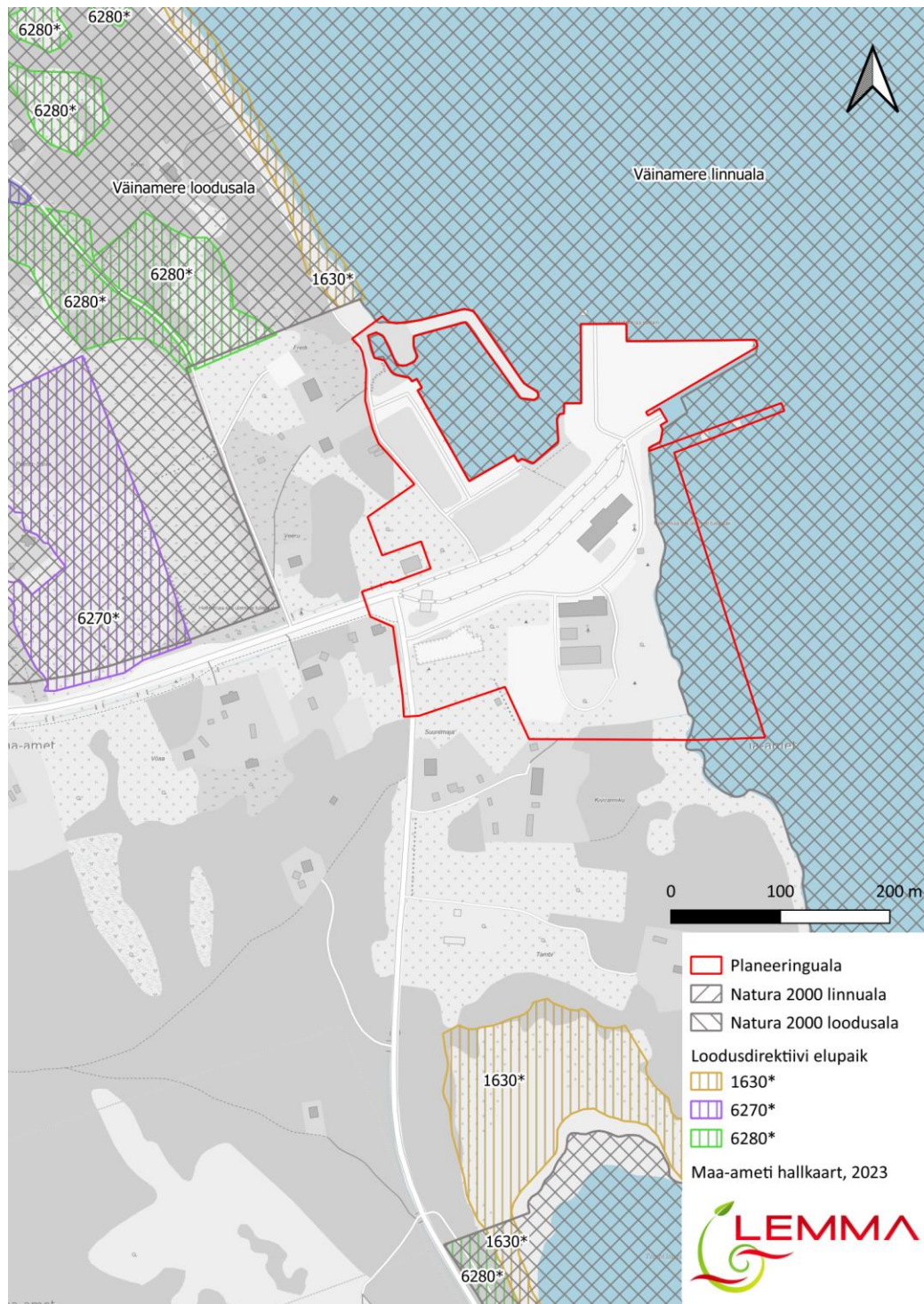
¹⁷ Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätted (Brüssel, 21.11.2018; C(2018) 7621 final

3.5.1.3 Informatsioon kavandatava tegevuse kohta

Kavandatavaks tegevuseks on Väinamere loodus- (RAH0000605) ja linnualaga (RAH0000133) (Joonis 6) kattuv detailplaneeringualal Heltermaa sadama laiendamine. Täpsemalt on kavandatavat tegevust kirjeldatud käesoleva KSH programmi peatükis 2 ning siinkohal seda ei korrata.

3.5.1.4 Kavandatava tegevuse mõjupiirkonda jäävate Natura alade iseloomustus

Kavandatava tegevuse ala kattub kahe Natura 2000 alaga: Väinamere loodus- (RAH0000605) ja linnualaga (RAH0000133) (Joonis 6). Samad Natura 2000 alad jäävad ka potentsiaalse kaadamisalaga kattuvaks.

Joonis 6. Planeeringuala paiknemine Natura 2000 loodus- ja linnualade suhtes (EELIS (Eesti looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur seisuga 04.01.2023).

Natura alasid on kirjeldatud Tabel 2-s, kus tärniga on märgitud esmatähtsad elupaigatüübid. Need on hävimisohus olevad looduslikud elupaigatüübid, mille kaitsmise eest kannab EL erilist vastutust, pidades silmas seda kui suur osa nende elupaikade looduslikust levilast jääb EL-i territooriumile.

Tabel 2. Natura alad Kavandatava tegevuse mõjupiirkonnas.

Natura ala nr ja nimi	Pindala (ha)	Kaitse-eesmärk (EELIS (Eesti looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur andmetel)	Kirjeldus (EELIS (Eesti looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur andmetel)	Ohutegurid (EELIS looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur andmetel)
EE0040002 Väinamere loodusala	253958,9	I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on veealused liivamadalad (1110), jõgede lehtersuudmed (1130), liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (*1150), laiad madalad lahed (1160), karid (1170), esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga kivirannad (1220), merele avatud pankrannad (1230), soolakulised muda- ja liivarannad (1310), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (*1630), püsitaimestuga liivarannad (1640), jõed ja ojad (3260), kuivad nõmmed (4030), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvuvalad - 6210), liigirikad niidud lubjavaesel mullal (*6270), lood (alvarid - *6280), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (*6530), rabad (*7110), allikad ja allikasood (7160), lubjarikkad madalsood lääne-möödkrohuga (*7210), nõrglubja-allikad (*7220), liigirikad madalsood (7230), lubjakivipaljandid (8210), vanad loodumetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080), rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad - *9180), siirdesoo- ja rabametsad (*91D0) ning lammi-lodumetsad (*91E0). II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on hallhüljes (<i>Halichoerus grypus</i>), saarmas (<i>Lutra lutra</i>), tiigilendlane (<i>Myotis dasycneme</i>),	Väinamere loodusala asub Lääne-Eestis. Väinamere loodusala jäävad paljud kaitstavad loodusobjektid, millest olulisemad on Matsalu rahvuspark, Silma looduskaitseala, Vormsi maastikukaitseala, Väinamere hoiuala, Selgrahu, Pujuderahu, Kadakalau hallhülge püsielupaik, Vahtrepa maastikukaitseala, Sarve maastikukaitseala, Hiiumaa laidude maastikukaitseala, Käina lahe-Kassari maastikukaitseala, Kesselau maastikukaitseala, Puhtu-Laelatu looduskaitseala, Nehatu looduskaitseala, Varbla laidude maastikukaitseala. Loodusala on suur mere- ja rannikelupaikade kompleks, mis hõlmab enda alla osaliselt Lääne-Eesti maismaa rannikuala, Hiiumaa ja Muhumaa läänerannikuid ja vahepealse mereala. Tegemist on rändlindude Ida-Atlandi rändetee osaga, kus peatub tuhandeid veelinde. Looduse elurikkus on loodusala tihedalt seotud traditsioonilise maakasutusega, eriti poollooduslike rohumaade niitmise ja karjatamisega. Loodusala esinduslikumaks osaks on rahvusvahelise tähtsusega Matsalu rahvuspark, mis on moodustatud lindude rändepeatuse-, pesitsus-, toitumis- ja sulgimispaikade ja Matsalu lahe ja roostike ning saarterikka Väinamere kaitseks. Lisaks ohustatud poollooduslike koosluste – Kasari jõe suudmeala luhaniiude ning piirkonnale iseloomulike ranna- ja puisniitude taastamiseks ja säilitamiseks. Rahvusparkis on registreeritud 275 linnu-, 49 kala- ja 47 imetajaliiki ning 772 liiki soontaimi. Ala esinduslikkuse tõttu jääb loodusala neli Ramsari ala (Matsalu rahvuspark, Puhtu-Laelatu ja Nehatu looduskaitseala, Hiiumaa laiud ja Käina laht ning Haapsalu-Noarootsi ala).	Traditsioonilise maakasutuse vähenemine.

Natura ala nr ja nimi	Pindala (ha)	Kaitse-eesmärk (EELIS (Eesti looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur andmetel)	Kirjeldus (EELIS (Eesti looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur andmetel)	Ohutegurid (EELIS (Eesti looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur andmetel)
		viigerhüljes (<i>Phoca hispida bottnica</i>), harilik hink (<i>Cobitis taenia</i>), harilik võldas (<i>Cottus gobio</i>), jõesilm (<i>Lampetra fluviatilis</i>), harilik vingerjas (<i>Misgurnus fossilis</i>), emaputk (<i>Angelica palustris</i>), kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>), nõmmnelk (<i>Dianthus arenarius subsp. arenarius</i>), roheline kaksikhammas (<i>Dicranum viride</i>), könt-tanukas (<i>Encalypta mutica</i>), soohiilakas (<i>Liparis loeselii</i>), madal unilook (<i>Sisymbrium supinum</i>), püst-linalehik (<i>Thesium ebracteatum</i>), jäik keerdsammal (<i>Tortella rigens</i>), teelehe-mosaikliblikas (<i>Euphydryas aurinia</i>), suur-mosaikliblikas (<i>Hypodryas maturna</i>), paksukojaline jõekarp (<i>Unio crassus</i>), vasakkeermene pisitigu (<i>Vertigo angustior</i>), väike pisitigu (<i>Vertigo genesii</i>) ja luha-pisitigu (<i>Vertigo geyeri</i>)		
EE0040001 Väinamere linnuala	273217	liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on soopart e pahlsaba-part (<i>Anas acuta</i>), luitsnökk-part (<i>Anas clypeata</i>), piilpart (<i>Anas crecca</i>), viupart (<i>Anas penelope</i>), sinikael-part (<i>Anas platyrhynchos</i>), rägapart (<i>Anas querquedula</i>), rääkspart (<i>Anas strepera</i>), suur-laukhani (<i>Anser albifrons</i>), hallhani e roohani (<i>Anser anser</i>), väike-laukhani (<i>Anser erythropus</i>), rabahani (<i>Anser fabalis</i>), hallhaigur (<i>Ardea cinerea</i>), kivirullija (<i>Arenaria interpres</i>), sooräts (<i>Asio flammeus</i>), punapea-vart (<i>Aythya ferina</i>), tuttvart (<i>Aythya fuligula</i>), merivart (<i>Aythya marila</i>), hüüp (<i>Botaurus stellaris</i>), mustlagle (<i>Branta bernicla</i>), valgepösk-lagle (<i>Branta leucopsis</i>), kassikakk (<i>Bubo bubo</i>), sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>), niidurisla e rüdi e niidurüdi (<i>Calidris alpina schinzii</i>), suurrüdi e rüdi e suurrisla (<i>Calidris</i>	Väinamere linnuala on suurim linnuala Eestis. See on suur mere- ja rannikuelupaikade kompleks, mis hõlmab Lääne-Eesti rannikuala, Hiiumaa ja Muhumaa läänerannikuid ja vahepealset mereala. Väinameri on käärulise rannajoonega madal saarterikas Läänemere osa. Tegemist on Ida-Atlandi rändetee osaga, kus peatub, pesitseb, toitub ja sulgib tuhandeid veelinde. Väinameres leidub üle 600 saare, millest enamuse pindala on alla 0,1 km ² . Maatõusu tagajärjel tekib merest aegamööda uusi saari juurde ning kasvab olemasolevate pindala ja kõrgus. Seetõttu on nad vägagi erineva ilmega, pakkudes mitmekesiseid elupaiku ja soodustades rikkaliku elustiku kujunemist. Muuhulgas hõlmab see linnuala mitmeid kaitsealasid, millest üks tähtsamaid on Matsalu rahvuspark. Ala esinduslikkuse tõttu jääb looduslale neli Ramsari	Peamiseks ohuks on pool-looduslike koosluste kinnikasvamine traditsioonilise majandamise lakkamisel.

Natura ala nr ja nimi	Pindala (ha)	Kaitse-eesmärk (EELIS (Eesti looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur andmetel)	Kirjeldus (EELIS (Eesti looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur andmetel)	Ohutegurid (EELIS looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur andmetel)
		<p><i>canutus</i>), väiketüll (<i>Charadrius dubius</i>), liivatüll (<i>Charadrius hiaticula</i>), mustviires (<i>Chlidonias niger</i>), valge-toonekurg (<i>Ciconia ciconia</i>), roo-loorkull (<i>Circus aeruginosus</i>), välja-loorkull (<i>Circus cyaneus</i>), aul (<i>Clangula hyemalis</i>), rukkirääk (<i>Crex crex</i>), väikeluik (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>), laululuik (<i>Cygnus cygnus</i>), kümnokk-luik (<i>Cygnus olor</i>), valgeselg-kirjurähn (<i>Dendrocopos leucotos</i>), põldsiitsitaja (<i>Emberiza hortulana</i>), lauk (<i>Fulica atra</i>), rohunepp (<i>Gallinago media</i>), värbkakk (<i>Glaucidium passerinum</i>), sookurg (<i>Grus grus</i>), merikotkas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), punaselg-õgija (<i>Lanius collurio</i>), kalakajakas (<i>Larus canus</i>), tõmmukajakas (<i>Larus fuscus</i>), naerukajakas (<i>Larus ridibundus</i>), plütt (<i>Limicola falcinellus</i>), vöötsaba-vigle (<i>Limosa lapponica</i>), mustsaba-vigle (<i>Limosa limosa</i>), tõmmuvaeras (<i>Melanitta fusca</i>), mustvaeras (<i>Melanitta nigra</i>), väikekoskel (<i>Mergus albellus</i>), jääkoskel (<i>Mergus merganser</i>), rohukoskel (<i>Mergus serrator</i>), suurkoovitaja (<i>Numenius arquata</i>), kormoran e karbas (<i>Phalacrocorax carbo</i>), tutkas (<i>Philomachus pugnax</i>), hallpea-rähn e hallrähn (<i>Picus canus</i>), plüü (<i>Pluvialis squatarola</i>), tuttpütt (<i>Podiceps cristatus</i>), väikehuik (<i>Porzana parva</i>), täpikhuik (<i>Porzana porzana</i>), naaskelnokk (<i>Recurvirostra avosetta</i>), hahk (<i>Somateria mollissima</i>), väiketiir (<i>Sterna albifrons</i>), räusktiir e räusk (<i>Sterna caspia</i>), jõgitiir (<i>Sterna hirundo</i>), randtiir (<i>Sterna paradisaea</i>), tutt-tiir (<i>Sterna sandvicensis</i>), voot-pöösälind (<i>Sylvia nisoria</i>), teder (<i>Tetrao tetrix</i>), tumetilder (<i>Tringa erythropus</i>), mudatilder (<i>Tringa glareola</i>), heletilder (<i>Tringa nebularia</i>), punajalg-tilder (<i>Tringa totanus</i>) ja kiivitaja (<i>Vanellus vanellus</i>).</p>	<p>ala (Matsalu rahvuspark, Puhtu-Laelatu ja Nehatu looduskaitseala, Hiiumaa laiud ja Käina laht ning Haapsalu-Noarootsi ala).</p>	

Natura 2000 alade kaitsekord on määratletud siseriiklike kaitsealade kaitse-eeskirjade ja hoiualade puhul looduskaitsealade alusel. Kaitse-eeskirja kõrval on oluliseks kaitse korraldamise vahendiks (tegevusplaaniks) kaitsekorralduskavad, kus märgitakse ala kaitse-eesmärkide seisukohast olulised keskkonnategurid ja nende mõju loodusobjektile, kaitse eesmärgid, nende saavutamiseks vajalikud tööd ja meetmed, tööde tegemise eelisjärjestus, ajakava ning maht. Kaitsekorralduskavade koostamist korraldab Keskkonnaamet.

3.5.1.5 Kavandatava tegevuse mõju prognoosimine Natura aladele

Kavandatavate tegevuse elluviimine ei tohi Natura 2000 alade kaitse-eesmärke kahjustada. Natura eelhindamise käigus peab arvestama üksnes mõju Natura 2000 võrgustiku aladele ja nende kaitse-eesmärkidele. Samas kuna Natura 2000 alad on siseriiklikult kaitstud hoiualade, püsielupaikade ja kaitsealadega ning üldjuhul enamik kaitse-eesmärke kattuvad, siis on Natura 2000 alade kaitse suuresti tagatud siseriiklike õigusaktide kaudu. See tähendab, et kui alal on tegemist hoiuala või püsielupaigaga, siis on tegevus alal piiratud looduskaitsealades sätestatud kitsenduste ja tingimustega ning kui tegemist on kaitsealaga (looduskaitseala või maastikukaitseala), siis on tegevus alal piiratud looduskaitsealades ja kaitse-eeskirjades sätestatud tingimustega.

Mõjude eelhindamisel on lähtutud EELIS'es (Eesti looduse infosüsteem) ja Keskkonnaagentuuri registris olevatest andmetest kaitsealuste liikide ja elupaigatüüpide esinemise kohta.

Kavandatava tegevuse mõju prognoosimine Natura 2000 võrgustiku aladele on toodud Tabel 3-s.

Tabel 3. Kavandatava tegevuse mõju prognoosimine Natura 2000 võrgustiku aladele.

Natura ala	Hinnang mõjule	Asjakohase vajadus	hindamise
EE0040002 Väinamere loodusala	Sadama planeeringualale ei jää registreeritud loodusala kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüpe. Lähialal on registreeritud elupaigatüübid rannaniidud (1630*) ja loopealsed (6280*) (Joonis 6), kuid need jäävad väljaspoole planeeringuala ning ei ole oodata, et tegevusega neid otseselt mõjutataks. Samas ei saa KSH programmi etapis välistada heljumi kandumist rannaalale, kus rannaniidu elupaigatüüp esineb. Lähimad loodusala registreeritud mereelupaikadest jäävad elupaigatüübi 1110 eraldised u 2 km kaugusele sadamaalast ja vastavalt 2.6 ja 2.1 km kaugusele võimalikest kaadamisaladest. Vähetõenäoline on neile olulise mõju avaldamine, kuid ilma heljumi levikut modelleerimata ei ole võimalik mõju ka välistada.	Mõju ei saa välistada. Programmi etapis ei saa välistada süvendamisel, merre ehitamisel ja kaadamisel heljumi levikut kaitse-eesmärkideks olevatele elupaikade 1630 ja 1110 suhtes.	
EE0040001 Väinamere linnuala	Sadamaala piirkonnas pesitsevad ja peatuvad mitmed Väinamere linnuala kaitse eesmärkidenä nimetatud linnuliigid. Sadama ehitusega võivad kaasneda häiringud linnustikule. Kaadamisalal ei saa programmi etapis välistada mõju kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele.	Mõju ei saa välistada kaitse eesmärgiks olevatele linnuliikidele.	

3.5.1.6 Natura eelhindamise tulemused ja järeldus

Natura eelhindamise tulemusena tuvastati, et lähtuvalt kavandatavast tegevusest ja Natura 2000 alade kaitse-eesmärkidest **ei saa välistada negatiivse keskkonnamõju esinemist Väinamere loodusala ja Väinamere linnuala suhtes. Nimetatud alade suhtes tuleb KSH raames läbi viia Natura asjakohane hindamine.**

3.5.2 Mõju merekeskkonnale

Planeeringuala jääb peaaegu kogu ulatuses ranna ehituskeeluvööndisse. Keskkonnaamet on oma kirjas¹⁸ esitanud nõude, et juhul kui kavandatakse ehitisi, mis vajavad Keskkonnaameti nõusolekut ehituskeeluvööndi vähendamiseks, tuleb **KSH raames hinnata nende mõju ranna kaitse eesmärkidele, milleks on rannal asuvate looduskoosluste säilitamine, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, ranna eripära arvestava asustuse suunamine ning seal vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine.** Tuginedes looduskaitseeaduse § 38 lg 5 p-le2, siis ei laiene ehituskeeld kehtestatud detailplaneeringuga või kehtestatud üldplaneeringuga kavandatud sadamaehitisele ja veeliiklusrajatisele. Planeeringuga kavandatakse teadaolevalt sadamaaehitisi, millele ehituskeeld ei rakendu. Juhul kui ilmneb, et vajalik on planeeringus ehituskeeluvööndi vähendamist, siis hinnatakse tegevuse vastavust ranna kaitse eesmärkidele. Veeseaduse kohaselt ei ole veekaitsevööndit õiguslikul alusel rajatud sadamaalal ja kalda- või rannakindlustuse alal.

KSH raames tuleb hinnata kavandatava tegevuse (ehitustegevus meres ja merepõhja süvendamine) võimalikku mõju rannikuprotsessidele ning selle kaudu muudele teguritele (sh kaitstavad mere ja rannikuelupaigatüübid). Seejuures arvestatakse ka sadama akvatooriumi regulaarse süvendusvajadusega tulevikus (protsesside järjepidevusega ning kestvate mõjudega).

KSH raames käsitletakse järgnevaid teemasid:

- 1) selgitatakse välja süvendamise, kaadamise ja tahkete ainete paigutamise mahud arvestades planeeringu täpsusastet (st ehitusprojektid puuduvad);
- 2) käsitletakse süvenduspinnase iseloomu (koostis, saasteainete sisaldus) – lähtutakse sadama akvatooriumis teostatud varasematest ehitusgeoloogilistest uuringutest;
- 3) modelleeritakse heljumi levikut süvendamisel ja kaadamisel (modelleerimiseks vajalikud materjali omadusi puudutavad andmed saadakse varasematest ehitusgeoloogilistest uuringutest, hoovuste ja meteoroloogiliste andmete osas lähtutakse riikliku seirevõrgu andmestikust);
- 4) hinnatakse sadamasse lisanduva kaubakai, parvlaeva seisukai ning muulide mõju piirkonna hoovuste liikumisele ning sellest tulenevalt rannaprotsessidele.

Kaadamisala puhul käsitletakse:

- 1) merepõhja füüsikalisi, keemilisi ja bioloogilisi omadusi (topograafia, põhjasubstraat, merepõhja elupaigad, põhjaelustik, ala potentsiaal kalade kudealana/lindude toitumisalana) – kaadamisala osas nähakse ette merepõhja uuringud;
- 2) veesamba füüsikalisi, keemilisi ja bioloogilisi omadusi (hüdrodünaamika) – potentsiaalse kaadamisala veekogumit iseloomustavad seirejaama SJA8399000 väärtused. Veesamba omadusi käsitletakse vastavalt rannikumere veekogumite seire andmestikule.

Kaadamisala sobivuse hindamisel ja asendialternatiivide omavahelisel võrdlemisel võetakse arvesse lähedust:

- 3) looduskaunitele kohtadele või märkimisväärse kultuurilise või ajaloolise tähtsusega paikadele;

---

¹⁸ 26.01.2022. a kirjas nr 6-5/22/648-2

- 4) kindla bioloogilise või teadusliku tähtsusega aladele;
- 5) turismialadele;
- 6) elatus-, ärilise ja sportliku kalastamise aladele;
- 7) kudemis-, kogunemis ja noorkalade elualadele;
- 8) mereorganismide rändeteedele;
- 9) laevateedele;
- 10) sõjaliste õppuste aladele;
- 11) mere tehnilistele kasutuspaikadele, nt allveekaablitele, torustikele jne.

3.5.3 Mõju bioloogilisele mitmekesisusele ja populatsioonidele, taimedele ning loomadele ja kaitstavatele loodusobjektidele

Planeeringuala puhul on tegu olemasoleva pikaajalises kasutuses oleva sadama alaga. Nii sadama maismaaosa kui ka akvatoorium on tugevalt mõjutatud inimtegevusest.

Planeeringuala osaliselt kattub ja piirneb Väinamere hoiualaga. Hoiuala kaitse-eesmärgid ühtivad Väinamere linnu- ja loodusalaga. Seega mõju hinnatakse Natura hindamise raames.

Planeeringuala kattub II ja III kategooria taimeliikide esinemisaladega (peatükk 3.4.2, Joonis 5). Kohati on leiukohad kaardistatud väga ulatuslikult ning ebaselge on kas kaitsealuseid taimi realselt kasvab sadama territooriumil. **KSH raames tuleb selgitada liikide reaalne esinemisala planeeringualal ja hinnata planeeritava tegevuse mõju kaitsealustele taimeliikidele.** Taimestiku inventuur teostatakse vegetatsiooniperioodil botaaniku poolt.

Sadama süvendamisel ja materjali kaadamisel esineb heljumi levik. Heljum võib mõjutada kalasid ning nende kudealasid. **Mõju kalastikule hinnatakse KSH aruandes eksperthinnanguna.** Antakse hinnang kas süvendustööde käigus on vaja teostada lõhkamistöid ning kui need on vajalikud, siis kuidas see mõjutab elustikku. Kalastikule mõju hindamisel lähtutakse varasematest uuringutest – täiendavaid kalastiku uuringuid ei kavandata.

Sadama süvendamisel, kaide ja muulide ehitusel ja materjali kaadamisel võib olla otsene mõju merepõhja elupaikadele (otsene elupaikade hävimine) ja kaitsealustele liikidele. Lisaks võib mereelupaiku ja kaitsealuste liikide levikualasid mõjutada heljumi levik neile. **Mõju mereelupaikadele ja liikidele hinnatakse KSH aruandes eksperthinnanguna. Uue kaadamisala kasutuselevõtuks on vaja potentsiaalses kaadamispiirkonnas mereelupaikade uuringu läbiviimine loodusdirektiivi elupaikade ja HELCOM punase raamatu (Red List) põhjaloomastiku ja põhjataimestiku ohustatud liikide nimekirja (kategooriad CR, NE, VU, NT) kuuluvate liikide leiukohtade selgitamiseks.** Uuringust lähtuvalt on võimalik tuvastada ka kaadamisala asendialternatiivid.

Kavandatud tegevusel võib esineda mõju lindudele. Lindude pesitsemist võib mõjutada ehitusaegne müra. Samuti võib mõju lindudele esineda kui tegevusega kaasneb heljumi levik lindude toitmisaladele. **Mõju linnustikule hinnatakse KSH aruandes eksperthinnanguna.** Linnustikule mõju hindamisel lähtutakse varasematest uuringutest – täiendavaid linnustiku uuringuid ei kavandata.

3.5.4 Mõju õhukvaliteedile, sh müra ja lõhn

Kavandatava tegevusega kaasnevana ei ole oodata ei ehitusaegset ega käitamisaegset olulist mõju õhukvaliteedile, sh lõhna teket. Mõjuvaldkonda KSH aruandes ei käsitleta.

Ehitustöödega võib kaasneda ehitusaegne suurenenud müratase (mh ka liiklusest tulenev müra materjale vedavatest liiklusvahenditest). Ehitusmüra tasemed ei tohi ehituse ala lähedusse jäävatel elamumaadel ajavahemikus 21.00-7.00 ületada määrusega nr 71 kehtestatud asjakohase mürakategooria tööstusmüra normtasest. Olulist kaubamahtude suurenemist kavandatava tegevusega kaasnevana ei ole kavandatud, seega ei ole oodata ka müratasemete olulist suurenemist ümbritsevatel

aladel. Tegu on väljakujunenud ja pikaajalises kasutuses olnud sadamaalaga. Mistõttu müratasemete hindamist KSH aruande koostamisel ette ei nähta.

3.5.5 Mõju taristule

Kavandatava tegevusega seotud ehitustöödega merel ja sadamaalal kaasneb tihedam autoliiklus (sh ehitusaegne materjali vedu). Olulist liikluskoormuse kasvu uute sadamarajatiste kasutamise perioodil ei ole oodata. Planeeringuga soovitakse suurendada liiklusohutust. Planeeringu ja KSH raames hinnatakse arendusega kaasnevat liiklussageduse kasvu ja liikluskoosseisu, analüüsitakse lisanduva liikluse mõju riigitee ristumiskoha läbilaskevõimele ning teostatakse ristmike läbilaskvuse kontrollarvutus tiptundidel arvestades nii olemasoleva kui prognoositava perspektiivse (20 aastat) liiklussagedusega.

DP ja KSH raames kaalutakse sadama alale kütusetankla rajamise võimalust, mis võimaldaks nii maismaa- kui veesõidukite tankimist. Kütusetankla kavandamisel hinnatakse võimalikke riske lähtudes kemikaaliseadusest ja selle alamaktidest ning Päästeameti koostatud valdkonna juhendmaterjalidest. Arvestatakse ka vajadust korraldada autoliiklus ohutult.

3.5.6 Mõju valguse, soojuse ja kiirguse tasemetele

Kavandatava tegevusega ei kaasne eeldatavasti olulisi muutusi valguse, soojuse või kiirguse tasemes. Teemat KSH aruandes ei käsitleta.

3.5.7 Mõju kliimamuutustele ja kliimakindlus

KSH raames koostatakse Kliimakindluse analüüs vastavalt Euroopa Komisjoni teatises nr 2021/C 373/01 „Taristu kliimakindluse tagamise tehnilised suunised aastateks 2021–2027¹⁹“ toodud juhistele. Vastavalt juhistele lähtutakse sadama süsiniku jalajälje arvutamisel järgmisest metoodikast: *EIB Methodologies for the Assessment of Project GHG Emissions and Emission Variations: ANNEX 5: PORTS AND AIRPORTS CARBON FOOTPRINT CALCULATION METHODOLOGY*

3.5.8 Mõju sotsiaalmajanduslikule keskkonnale, sh tervisele, sotsiaalsetele vajadustele ja varale

KSH raames käsitletakse eeldatavalt multifunktsionaalsema sadamakasutusega kaasnevaid sotsiaalmajanduslikke mõjusid keskkonnale, sh inimese tervisele, vajadustele ja varale (ettevõtlus, majandus, piirkonna areng, puhkemajandus, turism, turvalisus).

3.5.9 Jäätmete

Ehitustööde käigus ja sadamat kasutatavate laevade ja muude veesõidukitega kaasneb erinevat liiki jäätmeid sõltuvalt sadama konkreetsest lõplikust lähedusest ja seda kasutatavatest alustest. Sadam peab vastama laevajäätmete vastuvõtmise ja üleandmise nõuetele (hetkel reguleeritud vastavalt sadamaseadusele §25–29). KSH käigus käsitletakse seda teemat niivõrd kui see on planeerimise ja mõju hindamise etapis asjakohane.

3.5.10 Mõju kultuuripärandile

Planeeringualale, sh sadama akvatooriumi alale, ei jää kultuuripärandit, mistõttu sadama laiendamisel mõju kultuuripärandile puudub ja teemat KSH aruandes ei käsitleta.

---

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2021:373:FULL&from=EN>

Mõju kultuuripärandile võib esineda süvendatava materjali kaadamisel kaadamisaladele. Potentsiaalses kaadamispiirkonnas ja selle lähipiirkonnas kultuurimälestisi ei ole kaardistatud. Programmi koostamisel selgitatakse koostöös Muinsuskaitseametiga välja ala eelnev uuritus ning vajadus allveearheoloogilise uuringu järele uue kaadamisala piirkonnas.

3.5.11 Piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkus

Kavandatava tegevusega ei kaasne riigipiiriülest mõju.

3.5.12 Kumulatiivse mõju võimalikkus, arvestades teiste ümbruskonna arendusprojektidega

Käesoleva KSH programmi koostamise hetkel jääb kavandatava tegevuse lähedusse 2 detailplaneeringut, millest üks on menetluses (76 m kaugusel) ja teine kehtiv (115 m kaugusel). Mõlema detailplaneeringu eesmärk on määrata krundi ehitusõigus ja hoonestusala. Teadaolevalt ei avalda kavandatav tegevus nimetatud detailplaneeringutega koosmõju, tegu on üksikelaamute kavandamisega.

3.5.13 Mõju hädaolukordadest ja mõju laevaliikluse ohutusele

KSH aruandes käsitletakse kavandatava tegevuse võimalikke mõjusid hädaolukordades. Käsitletakse nii ehitusaegseid võimalikke hädaolukordi kui sadama toimimise ajal tekkida võivad hädaolukordi.

Planeeringu koostamise käigus hinnatakse kalda navigatsioonimärkide (nr 601 ja nr 602) nähtavust ja nende töövõimet sihina uues olukorras ning tuuakse välja sellekohased piirangud edasisele projekteerimis- ja ehitustegevusele.

3.6 Hindamismetoodika ja vajalikud uuringud

KSH koostamisel lähtutakse Eestis ja Euroopa Liidus kehtivate asjakohaste õigusaktide nõuetest. KSH aruande koostamisel järgitakse keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KeHJS) § 40 esitatud nõudeid, arvestades muuhulgas strateegilise planeerimisdokumendi eesmärke. Keskkonnamõjude hindamisel lähtutakse asjakohastest meetodilistest juhendmaterjalidest nagu Keskkonnamõju strateegilise hindamise käsiraamat. Lisaks võetakse keskkonnamõju hindamisel arvesse juhteksperdi ja töögrupi keskkonnamõju hindamise alaseid teadmisi ja üldtunnustatud hindamismetoodikat.

KSH aruandes analüüsitakse eeldatavalt mõjutatavat looduskeskkonda, sotsiaal-majanduslikku keskkonda ja tehiskeskkonda. Eeldatavalt tekkivaid mõjusid hinnatakse vastavalt mõjude suurusele, kestvusele (lüh- ja pikaajalisus), mõjude iseloomule, kumulatiivsusele ning mõjude olulisusele.

Mõjude olulisuse tuvastamisel lähtutakse eelkõige õigusaktides määratud normidest. Vastavalt KeHJS-le on keskkonnamõju oluline, kui see võib eeldatavalt ületada mõjuala keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara.

KSH programmi koostamise käigus teostati ühtlasi keskkonnamõjude olulisuse esialgne hindamine, mille käigus tuvastati olulise keskkonnamõju võimaliku esinemise valdkonnad ja/või mõjud, mille ulatus ja olulisus vajavad edasist täpsustamist. Mõjuvaldkondi ja mõjutatavaid keskkonnaelemente, millel ja millele puudub oluline negatiivne keskkonnamõju, KSH aruandes edaspidi ei käsitleta. See võimaldab KSH aruande koostamise käigus põhjalikumalt keskenduda olulistele temadele. Juhul kui KSH aruande koostamisel seoses lisanduva infoga siiski osutub vajalikuks mõne eelhindamisel väheoluliseks peetud valdkonna põhjalikum käsitus, siis seda aruandes ka tehakse.

KSH käigus:

- koostatakse mõjutatava keskkonna kirjeldus ja antakse keskkonnaseisundi hinnang lähtudes andmebaasidest (EELIS, Maa-amet, Metsaregister jt). KSH koostamise mahus viiakse läbi täiendavaid vajalikke uuringuid;
- kirjeldatakse kavandatavat tegevust, selle eesmärki ja vajadust;
- analüüsitakse kavandatava tegevuse võimalikke alternatiive (muuhulgas 0-alternatiivi);
- esitatakse kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimaluste ala skeem ja kaart;
- hinnatakse kavandatava tegevusega ja selle alternatiividega kaasnevaid võimalikke olulisi keskkonnamõjusid, määratletakse mõjude ulatus, hinnatakse keskkonnale kaasnevaid tagajärgi;
- esitatakse kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju prognoosimeetodi kirjeldus, hinnangud on kavandatud anda valdavalt eksperthinnangu vormis;
- hinnatakse võimalikke kumulatiivseid mõjusid, kaudset mõju ning koosmõju teiste tegevusliikidega keskkonnaseisundile;
- konsulteeritakse olulist teavet omavate asutustega ning avalikkusega;
- analüüsitakse kavandatava tegevuse vastavust planeeringutele ja arengukavadele;
- hinnatakse olulise keskkonnamõju eeldatavat toimet ja kirjeldatakse kaasneva ebasoodsa keskkonnamõju vältimise või vähendamise meetmeid ning hinnatakse meetmete eeldatavat efektiivsust;
- antakse vajaduse korral ülevaade kavandatava tegevusega eeldatavalt kaasnevast ebasoodsast keskkonnamõjust põhjustatava võimaliku kahjustuse reaalsetest hüvitusmeetmetest looduskaitseeaduse § 70¹ mõistes, samuti hinnang nende meetmete tõhususele ja vajalikule rakendusmahule;
- lähtudes kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimaluste keskkonnamõju hindamise tulemustest tehakse põhjendatud ettepanekud keskkonnaseire tingimuste seadmiseks;
- hinnatakse loodusvara kasutamise otstarbekust ning kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimaluste vastavust säästva arengu põhimõtetele;
- võrreldakse kavandatavat tegevust reaalsete alternatiivsete võimalustega;
- esitatakse ülevaade keskkonnamõju hindamise ja avalikkuse kaasamise kohta;
- käsitletakse vajaduse korral raskusi, mis ilmsid keskkonnamõju hindamisel ja aruande koostamisel;
- esitatakse teave keskkonnamõju hindamisel kasutatud allikate kohta;
- käsitletakse aruande kohta esitatud ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi, mille koopiad lisatakse aruandele, ning esitatakse ettepanekute, vastuväidete ja küsimuste esitajatele saadetud kirjade koopiad, milles selgitatakse aruande kohta esitatud ettepanekute ning vastuväidete arvestamist, põhjendatakse arvestamata jätmist ning vastatakse küsimustele; samuti lisatakse aruandele avaliku arutelu protokoll;
- käsitletakse KSH programmi, mis lisatakse aruandele;
- käsitletakse eksperdirühma koosseisu, kui võrreldes KSH programmiga on kaasatud täiendavaid liikmeid, ning põhjendatakse, millist mõju on iga rühma kuuluv isik hinnanud;
- käsitletakse vajaduse korral muid lisasid;
- esitatakse aruandes käsitletud teabe kokkuvõtte.

Planeeringuga kavandatud tegevuse mõjualaks on eeskätt planeeringuala ja selle vahetu kontaktvöönd. Lisaks kaadamisala ning selle mõjuala. Kaadamisala mõjuala ulatus selgub heljumi leviku modelleerimisel. Mõjude ulatus sõltub mõju liigist ja seda täpsustatakse KSH läbiviimise käigus.

Alternatiive võrreldakse omavahel mõjutatavatele keskkonnamelementidele avalduva mõju alusel kasutades skaalat:

- tugev positiivne mõju;
- keskmine positiivne mõju;
- vähene positiivne mõju;
- oluline mõju puudub;
- vähene negatiivne mõju;
- keskmine negatiivne mõju;
- tugev negatiivne mõju.

DP ja KSH raames nähakse ette järgmiseid uuringuid:

1. Geodeetilise alusplaani koostamine planeeringuala maismaa osale

Detailplaneeringu aluseks olev geodeetiline alusplaan peab olema mõõdistatud piisavas ulatuses, mis võimaldab hinnata planeeringulahenduse sobivust sh kavandatud sadamevete ärajuhtimise süsteemi jms.

2. Kaitsealuste taimede inventuur planeeringuala looduslikus seisundis maismaa-alal

Alal on registreeritud kaitsealuste taimede esinemine. Inventuuri käigus kontrollitakse taimede reaalselt esinemist alal.

3. Merepõhja uuring kaadamispiirkonnas (vt ptk 3.3.3)

Uuringu peamine eesmärk on tuvastada loodusdirektiivi elupaigatüüpide ja HELCOM punase raamatu (Red List) põhjaloomastiku ja põhjataimestiku ohustatud liikide nimekirja (kategooriad CR, NE, VU, NT) kuuluvate liikide leiukohtade esinemist alal.

4. Heljumi leviku, hoovuste liikumise ja rannaprotsesside mõju modelleerimine.

Modelleeritakse heljumi levikut nii süvendamisel kui kaadamisel. Lisaks hinnatakse lisanduva kaubakai, parvlaeva seisukai ja muulide mõju piirkonna hoovuste liikumisele ning sellest tulenevalt rannaprotsessidele.

4 Osapooled ja KSH ekspertgrupp

DP ja KSH koostamise korraldaja:	Hiiumaa Vallavalitsus Reg nr 77000424 Hiiu maakond, Hiiumaa vald, Kärdla linn, Keskväljak 5a, 92413 Tel 463 6082 E-post valitsus@hiiumaa.ee
DP ja KSH algataja ja kehtestaja:	Hiiumaa Vallavolikogu
Huvitatud isik:	Aktsiaselts Saarte Liinid Reg nr 10216057 Saare maakond, Kuressaare linn, Rohu tn 5, 93819 Tel +372 453 0140 E-post info@saarteliinid.ee
Planeeringu konsultant:	K-Projekt Aktsiaselts Reg nr 12203754 Harju maakond, Tallinn, Kesklinna linnaosa, Ahtri tn 6a, 10151 Kontaktisik: Veiko Rakaselg, e-post: veiko.rakaselg@kprojekt.ee , telefon: +372 5341 4263
KSH läbiviija:	LEMMA OÜ Reg nr 11453673 Harju maakond, Tallinn, Kristiine linnaosa, Värvi tn 5, 10621 Kontaktisik: Piret Toonpere, e-post: piret@lemma.ee , telefon: +372 505 9914

KSH läbiviimiseks on moodustatud töögrupp:

- Piret Toonpere – KSH juhtekspert (KMH0153), tehnikateaduse magister (keskkonnakorraldus) ja loodusteaduse bakalaureus (keskkonnatehnoloogia ökosüsteemide suund). Ekspert on olnud juhtekspertdiks paljudes Lemma OÜ poolt koostatud KSH ja KMH-des, samuti osalenud erinevates keskkonnaprojektides ning omab KMH juhtekspertdina vajalikku kvalifikatsiooni. Hinnatavad mõjuvaldkonnad: mõju bioloogilisele mitmekesisusele, kaitsealadele, sh Natura aladele, kumulatiivsed mõjud, sotsiaalmajanduslikud mõjud.
- Heli Aun – keskkonnakonsultant, tehnikateaduse magister (geotehnoloogia). Hinnatavad mõjuvaldkonnad ja ülesanded KMH juures: foonikirjelduse koostamine, kartograafilised tööd ja analüüsid, kliimakindluse hindamine.
- Mihkel Vaarik – keskkonnakonsultant, diplomeeritud veemajanduse insener. Hinnatavad mõjuvaldkonnad: tehnilise taristu küsimused, mõju veekvaliteedile, hädaolukordade mõju.
- Laura Elina Tuovinen – keskkonnakonsultant, maastikuehituse bakalaureus – taimestiku inventuuri läbiviimine sadama territooriumil võimalike kaitsealuste liikide levikualal.
- Siim Viin (K-Projekt AS) – liiklusekspert - liiklussageduse kasvu ja liikluskoosseisu hindamine, lisanduva liikluse mõju riigitee ristumiskoha läbilaskevõimele, ristmike kontrollarvutused.
- Rannikuprotsesside ja -tehnika ekspert (isik täpsustamisel) – Hinnatavad mõjuvaldkonnad: Heljumi leviku modelleerimine ja hindamine (täitematerjali kaadamisel ja merepõhja süvendamisel), uute potentsiaalsete rajatiste mõju hindamine piirkonna veerežiimile – hoovuste liikumisele ning rannaprotsessidele. Lõhkamistöde vajalikkuse ja mahu hindamine olemasolevate uuringute põhjal. Heljumi modelleerimine merepõhja süvendamisel saadud

pinnase kaadamisel. Kanali optimaalsuse hindamine, sihimärkide võimalik varjestamine silduvate kaubalaevade poolt.

- Merebioloog (isik täpsustamisel) - Hinnatavad mõjuvaldkonnad: mõju vee-elustikule, sh põhjakooslustele (k.a. Natura elupaikadele).

Merebioloogi pädevus peab hõlmama ka kalastikule mõju hindamist või kaasatakse täiendavalt kalastiku spetsialist (ihtüoloog).

- Ornitoloog (isik täpsustamisel) – KMH ekspertgruppi kaasatakse merelinnustiku ekspert, kelle isik selgub edasiste läbirääkimiste käigus – Hinnatavad mõjuvaldkonnad: mõju linnustikule, sh Natura alade linnustikule.

KSH läbiviimise käigus konsulteeritakse vastavalt vajadusele täiendavate ekspertidega.

Isikud ja asjaomased asutused, keda kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi tegevuse vastu, on KSH programmi koostamise ajal määratletud Tabel 4-s. KSH käigus asjaolude selgumisel võib mõjutavate ja/või huvitatud isikute ja asjaomaste asutuste nimekiri täieneda.

Tabel 4. Huvitatud isikud või asjaomased asutused.

Osapool	Kaasamise/koostöö põhjendus
Koostöö tegijad	
Kaitseministeerium	Planeeringuga kaalutakse üksiktuuliku rajamist ja planeeringu elluviimine võib kaasa tuua riigikaitse ehitiste planeeritud töövõime vähenemise. Kui tuuliku rajamine ei osutu võimalikuks, siis koostöö vajadus puudub.
Keskkonnaamet	Planeeringu elluviimisega võib kaasned oluline keskkonnamõju. Planeeringualale jääv ja sellega piirnev mereala kuulub Väinamere hoiuala koosseisu.
Politsei- ja Piirivalveamet	Planeeringuga kaalutakse üksiktuuliku rajamist, juhul kui kavandatakse enam kui 28 m kõrgust tuulegeneraatorit tuleb koostööd teha PPA-ga. Kui tuuliku rajamine ei osutu võimalikuks, siis koostöö vajadus puudub.
Transpordiamet	Planeeringuga kavandatakse tegevusi riigitee kaitsevööndis, planeeringu elluviimisel muudetakse liiklusskeemi, planeeringualal asub meri ja navigatsioonimärgistus.
Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus	Planeeringuga kaalutakse üle 28 m kõrguse tuulegeneraatori ehitamist, planeeringualal asub meri.
Terviseamet	Planeeringuga käsitletakse tervisekaitse nõuete rakendamist, sealhulgas müra ja vibratsiooni küsimusi.
Päästeamet	Planeering käsitleb tuleohutusnõudeid
Muinsuskaitseamet	Planeeringualal asub avalik veekogu
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet	Planeeringuga võidakse kavandada avalikku veekogusse kaldaga püsivalt ühendamata ehitist (lainemurdjad)
Kaasatavad isikud ja asutused	
Elektrilevi OÜ Telia Eesti AS Enefit Connect OÜ Eesti Lairiba Arenduse SA	Võrguvaldajad

Heltermaa sadama kinnistute detailplaneeringu lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm. Versioon: 16.03.2023

<p>Valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid (neid ühendav organisatsioon on Eesti Keskkonnaühenduste Koda)</p> <p>Kohalikud kodanikuühendused: Hiiu Tuul MTÜ</p>	<p>Avaliku huvi esindaja keskkonna valdkonnas. Huvitatud looduskeskkonnaalaste väärtuste kaitse tagamisest.</p>
<p>Planeeringualaga piirnevate kinnistute (Fredri, Posti, Soolalao, Passi, Suuremaja, Kiviranniku) omanikud.</p>	<p>Naaberkiinistutele vahetult ulatuv mõju; potentsiaalsed häiringud tööde teostamise ajal.</p>
<p>Heltermaa küla elanikud ja teised huvitatud isikud (laiem üldsus) Samuti kaasatakse planeeringu koostamisse kõik isikud, kes avaldavad selleks planeeringu koostamise käigus soovi või esitavad sisulisi arvamusi.</p>	<p>Heltermaa sadam on küla jaoks oluline objekt.</p>
<p>Rahandusministeerium</p>	<p>Detailplaneeringu järelevalve teostaja.</p>

KSH programmi ja aruande avalikustamistest teavitatakse Ametlike Teadaannete, ajalehtede ja Keskkonnaameti veebilehe vahendusel, millega on võimalik KSH protsessi kaasata kõik huvitatud isikud ja asutused, kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju ja/või kavandatud tegevuse elluviimise vastu.

5 Ajakava

Tabel 5. DP ja KSH ajakava.

Töö etapp	Etapi kirjeldus	Etapi kestvus	Etapi kestvus lähtuvalt lepingu sõlmimise hetkest
I	<ul style="list-style-type: none"> DP ala geodeetilise alusplaani koostamine DP lähteseisukohtade ja KSH programmi koostamine koostöös Tellija ja Huvitatud isikuga DP lähteseisukohtade ja KSH programmi kohta tehniliste tingimuste ja arvamuste küsimine asjaomastelt asutustelt ja planeeringusse kaasatavatelt isikutelt DP lähteseisukohtade ja KSH programmi lõplike versioonide esitamine Tellijale ja Huvitatud isikule DP lähteseisukohtade ja KSH programmi avalikustamine KOV'i kodulehel 	4 kuud	0 – 4. kuu
II	<ul style="list-style-type: none"> Vajalike alusuuringute läbiviimine DP eskiisi ja KSH aruande eelnõu koostamine DP eskiisi ja KSH aruande eelnõu vormistamine ning Tellija ja Huvitatud isiku poolne heakskiitmine vaheotsusena DP eskiisi ja KSH aruande eelnõu avalik väljapanek ja arutelud 	8 kuud	5. – 12. kuu
III	<ul style="list-style-type: none"> Ametkondadega ja tehnovõrkude valdajatega kooskõlastatud DP esitamine Tellijale ja Huvitatud isikule täiendavaks kooskõlastamiseks DP lahenduse ja KSH aruande kooskõlastamine DP lahenduse ja KSH aruande vastuvõtmine DP lahenduse ja KSH aruande avalik väljapanek ja arutelud 	8 kuud	13. – 20. kuu
IV	<ul style="list-style-type: none"> DP ja KSH aruande korrigeerimine avaliku väljapaneku järgselt Vajadusel täiendav kooskõlastamine ja avalikustamine Vajadusel esitamine regionaalhalduse ministrile heakskiitmiseks 	2 kuud	21. – 22. kuu
V	<ul style="list-style-type: none"> DP kehtestamine Hiiumaa Vallavolikogu poolt 	2 kuud	23. – 24. kuu

Programmi koostamise hetkel ei ole detailplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise protsessi ajalist kulgemist võimalik täpsemalt paika panna, mistõttu on esitatud ajakava esialgselt eeldatav.

Lisad

Lisa 1 Detailplaneeringu koostamise ja KSH algatamise otsus

HIIUMAA VALLAVOLIKOGU

OTSUS

Kärdla

16. detsember 2021 nr 20

Heltermaa sadama detailplaneeringu koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine

Planeerimisseaduse § 124 lg-te 5, 7 ja 10, § 125 lg 2, § 77 lg-te 1 ja 4, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lg 1 p-de 16 ja 17, § 33 lg 1 p 3, § 35 lg-te 2, 5 ja 6 alusel

1. Algatada Hiiumaa vallas Heltermaa külas Heltermaa sadama kinnistute detailplaneeringu koostamine. Planeeritava maa-ala suurus on ligikaudu 9,4 ha. Maa-ala piiride kirjeldus on esitatud otsuse lisas 1. Detailplaneeringu koostamise eesmärk on Heltermaa sadama territooriumi funktsionaalsemaks muutmine, maakasutus- ja ehitustingimuste määramine uute kauba- ja parvlaevakaide, laoplatside, hoonete ja neile vajalike juurdepääsuteede rajamiseks, komplekselt riigimaanteede ristmiku lahendamine ohutu juurdepääsu tagamiseks kavandatavale kaubasadamale ja reisiparvlaevade ootealale ning kassadele, sadama maa-ala piiride täpsustamine, heakorrastuse, haljastuse, juurdepääsuteede, parkimise ja tehnovõrkudega varustamise põhimõttelise lahenduse andmine.
2. Detailplaneeringu koostamise korraldaja on Pühalepa Osavalla Valitsus (Hiiumaa maakond Hiiumaa vald Tempa küla Vallamaja) ja kehtestaja Hiiumaa Vallavolikogu (Hiiumaa maakond Hiiumaa vald Kärdla Keskväljak 5a).
3. Anda detailplaneeringu finantseerimise õigus huvitatud isikule.
4. Algatada Heltermaa sadama kinnistute detailplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine, kuna detailplaneeringuga kavandatakse eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga tegevust. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõike 1 punkti 16 kohaselt on maismaaga ühendatud kai püstitamine, kui see teenindab 1350 tonni ületava veeväljasurvega aluseid ja sama paragrahvi punkti 17 kohaselt mere süvendamine alates pinnase mahust 10 000 kuupmeetrit olulise keskkonnamõjuga tegevus.
5. Avaldada detailplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise teade 14 päeva jooksul algatamisest Ametlikes Teadaannetes, Hiiumaa valla veebilehel ja ajalehes Hiiumaa Leht ning esimesel võimalusel Hiiumaa valla väljaandes.
6. Detailplaneeringu algatamisest teavitada 30 päeva jooksul algatamisest planeerimisseaduse § 127 lõigetes 1 ja 2 nimetatud isikuid.

7. Detailplaneeringu koostamise algatamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise otsusega on võimalik tutvuda tööajal Pühalepa Osavalla Valitsuses (Hiiu maakond Hiiumaa vald Tempa küla Vallamaja) ja Hiiumaa valla veebilehel.

8. Otsus jõustub teatavakstegemisest.

9. Detailplaneeringu algatamine on menetlustoiming, millega ei teki huvitatud isikule õigustatud ootust, et Hiiumaa Vallavolikogu detailplaneeringu vastu võtab või kehtestab. Menetlustoimingud on vaidlustatavad koos haldusaktiga, milleks on planeeringu kehtestamise või kehtestamata jätmise otsus.

Tõnis Paljasma
Hiiumaa Vallavolikogu aseesimees

Seletuskiri Hiiumaa Vallavolikogu otsuse
„Heltermaa sadama detailplaneeringu
koostamise ja keskkonnamõju strateegilise
hindamise algatamine“ juurde

Hiiumaa Vallavolikogu otsusega algatatakse Heltermaa sadama kinnistute maaüksuse detailplaneeringu koostamine ja keskkonnamõju strateegilise hindamine.

Hiiumaa Vallavalitsusele on 07.10.2021 esitatud taotlus Heltermaa küla Heltermaa sadama kinnistute (Heltermaa sadam, katastritunnus 63902:001:0645, pindala 6,49 ha, sihtotstarve tootmismaa 70%, ärimaa 20%, ühiskondlike ehitiste maa 10%; Anti, katastritunnus 63902:001:0050, pindala 5598 m², sihtotstarve tootmismaa 80%, ärimaa 20%; Heltermaa alajaam, katastritunnus 63902:001:2230, pindala 48 m², sihtotstarve tootmismaa 100%; Unga, katastritunnus 63902:001:0255, pindala 2712 m², sihtotstarve tootmismaa 80%, ärimaa 20%; Suuremaja-Sadama, katastritunnus 20501:001:1343, pindala 3071 m², sihtotstarve maatulundusmaa 100%; Elisa mast, katastritunnus 63902:001:0620, pindala 77 m², sihtotstarve ärimaa 100%) detailplaneeringu algatamise kohta, eesmärgiga muuta kehtivaid detailplaneeringuid ja määrata ehitusõigus uute kaide, laoplatside, hoonete ja neile vajalike juurdepääsuteede rajamiseks ning lahendada komplekselt riigimaanteede ristmik, et tagada ohutu juurdepääs kavandatavale kaubasadamale ja reisiparvlaevade ootealale ning kassadele.

Planeeritav kaubakai hakkab teenindama aluseid, mille veeväljasurve ületab 1350 tonni ja kaubakai rajamisega seotud süvendustööd ületavad 10 000 m³. Kuna planeeringuga kavandatakse avalikku veekogusse kaldaga püsivalt ühendatud ehitiste rajamine ning riigimaanteede ristmiku kompleksne lahendamine, haaratakse planeeringualasse osaliselt ka mereala ning osaliselt 80 Heltermaa-Kärdla-Luidja tee (katastritunnus 63902:001:3971, pindala 16,30 ha, sihtotstarve transpordimaa 100%) ja 12101 Heltermaa-Sarve-Aruküla tee (katastritunnus 63902:001:4010, pindala 14,01 ha, sihtotstarve transpordimaa 100%) katastriüksused.

Pühalepa Vallavolikogu 16.03.1999 otsusega nr 123 on kehtestatud Heltermaa sadama maa-ala detailplaneering, mida on osaliselt muudetud Pühalepa Vallavolikogu 24.10.2006 otsusega nr 108 kehtestatud Lautrikoha maa-ala detailplaneeringuga ja Pühalepa Vallavolikogu 25.02.2009 otsusega nr 348 kehtestatud Heltermaa sadama detailplaneeringuga. Kehtivad detailplaneeringud ei vasta enam suurenenud reisijate- ja kaubaveo mahtude tõttu sadama vajadustele.

Planeeringuala asub osaliselt Pühalepa Vallavolikogu 20.12.2005 otsusega nr 33 kehtestatud Pühalepa valla osa Hagaste-Heltermaa piirkonna üldplaneeringu alal ja osaliselt Pühalepa Vallavolikogu 29.12.2008 otsusega nr 334 kehtestatud Pühalepa valla Heltermaa-Sarve-Salinõmme piirkonna osaüldplaneeringu alal. Detailplaneeringuga kavandatavad muudatused paiknevad Heltermaa-Sarve-Salinõmme piirkonna osaüldplaneeringu alal. Vastavalt üldplaneeringule asuvad Heltermaa sadama kinnistud suures osas sadama maal. Kavandatav sadama maa-ala laiendus 3071 m² Suuremaja-Sadama katastriüksuse osas piirneb üldplaneeringus kavandatud sadama maaga ja ei muuda oluliselt üldplaneeringus määratud sadama maa suurust.

Hiiu maakonnaplaneeringus 2030+ on Heltermaa sadam välja toodud olulisena reisi- ja kaubasadamate funktsioonide mitmekesistamise ning teenuse kvaliteedi parendamise seisukohalt. Seoses uute laevade tulekuga vajab sadam rekonstrueerimist ning reisijate

teenindamiseks vajaliku infrastruktuuri arendamist. Kaubaveo arendamisel on oluline Heltermaa sadama rekonstrueerimine. Hiiu maakonnaplaneeringu järgi asub planeeringuala I klassi väärtuslikul maastikul (Kagu-Hiiumaa), mille kirjeldamisel mainitakse Heltermaa sadamat, kuid olemasoleva Heltermaa sadama maa-ala osas mingeid hooldussoovitusi ei anta.

Õiguslik alus

Planeerimisseaduse (PlanS) § 125 lõike 2 alusel on detailplaneeringu koostamine nõutav üldplaneeringuga määratud detailplaneeringu koostamise kohustusega alal või juhul.

PlanS § 124 lg 5 kohaselt on detailplaneeringu koostamisel, kui planeering on aluseks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõike 1 kohasele tegevusele, kohustuslik keskkonnamõju strateegiline hindamine. Sama paragrahvi lõike 7 alusel lähtutakse detailplaneeringu menetlemisel üldplaneeringu menetlemisele ettenähtud nõuetest, kui detailplaneeringu koostamisel on nõutav keskkonnamõju strateegiline hindamine.

PlanS § 77 lg-st 1 tulenevalt algatab üldplaneeringu kohaliku omavalitsuse volikogu otsusega.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 6 lg 1 punkti 16 kohaselt on maismaaga ühendatud kai püstitamise, kui see teenindab 1350 tonni ületava veeväljasurvega aluseid olulise keskkonnamõjuga tegevus. Sama paragrahvi lg 1 punktist 17 tulenevalt on mere süvendamine alates pinnase mahust 10 000 kuupmeetrit olulise keskkonnamõjuga tegevus.

KeHJS § 33 lg 1 punkti 3 kohaselt tuleb keskkonnamõju strateegiline hindamine algatada, kui strateegiline planeerimisdokument on detailplaneering, mille alusel kavandatakse käesoleva seaduse § 6 lõikes 1 nimetatud tegevust.

KeHJS § 35 lõige 2 sätestab, et keskkonnamõju strateegiline hindamine algatatakse selle vajadust põhjendamata § 33 lõikes 1 nimetatud strateegilise planeerimisdokumendi koostamise algatamise korral. Sama paragrahvi lõige 5 sätestab, mida vähemalt peab keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise või algatamata jätmise otsus sisaldama. ning lõige 6 sätestab otsusest teavitamise ajad, kohad ja isikud.

Planeeringuala (lisa 1)

Planeeringuala näol on tegu Heltermaa külas asuvate Heltermaa sadam, Anti, Heltermaa alajaam, Unga, Suuremaja-Sadama, Elisa mast katastriüksustega, mille kasutamise sihtotstarveteks on tootmismaa, ärimaa, ühiskondlike ehitiste maa, maatulundusmaa erinevates osades. Kuna planeeringuga kavandatakse avalikku veekogusse kaldaga püsivalt ühendatud ehitiste rajamist ning riigimaanteede ristmiku kompleksne lahendamine, haaratakse planeeringualasse osaliselt ka mereala ning osaliselt 80 Heltermaa-Kärdla-Luidja tee (katastritunnus 63902:001:3971, pindala 16,30 ha, sihtotstarve transpordimaa 100%) ja 12101 Heltermaa-Sarve-Aruküla tee (katastritunnus 63902:001:4010, pindala 14,01 ha, sihtotstarve transpordimaa 100%) katastriüksused. Planeeringuala asub osaliselt Pühalepa Vallavolikogu 20.12.2005 otsusega nr 33 kehtestatud Pühalepa valla osa Hagaste-Heltermaa piirkonna üldplaneeringu alal ja osaliselt Pühalepa Vallavolikogu 29.12.2008 otsusega nr 334 kehtestatud Pühalepa valla Heltermaa-Sarve-Salinõmme piirkonna osaüldplaneeringu alal. Detailplaneeringuga kavandavad muudatused paiknevad Heltermaa-Sarve-Salinõmme piirkonna osaüldplaneeringu alal. Vastavalt üldplaneeringule asuvad Heltermaa sadama kinnistud suures osas sadama maal. Kavandatud sadama maa-ala laiendus 3071 m² Suuremaja-Sadama katastriüksuse osas piirneb üldplaneeringus kavandatud sadama maaga ja ei muuda oluliselt üldplaneeringus määratud sadama maa suurust.

Mõju muinsuskaitsealustele objektidele

Planeeritaval alal ega selle läheduses ei asu muinsuskaitsealuseid objekte. Täiendavaid uuringuid ei ole esialgsete andmete põhjal vaja teostada.

Mõju eelarvele puudub.

Heltermaa sadama kinnistute planeeringuala

